

שלוש פעמים אלכסנדר

.א

"נסה להשתגע, השתדל להשתגע, אתה צריך להתרכז מאוד, לעלות על השולחן אם אתה רוצה, לנסות לגעת בנורת החשמל, נסה להגיע לפחות עד לניברשת. עוד עוד קצת ומהר קדימה לשיגעון. הוא יגיע עם קצת מאמץ ונכונות, יש כללים קפדניים לנפש, אבל בודאי רק בתנועות מישחק, הגבול הוא פה בלבד (מראה על מיצחו) בחוץ לא רואים, לא יודעים, כל מה שקורה לך פנימה צריך להיות מכוון למטרה אחת. הצורה הנראית לעינו של הצופה ושלי, היא גם כן יכולה להשתנות, אבל לפי כללים שאני ואתה נחליט ביחד, תרגיש מה שתרגיש בפנים, אבל בחוץ לא רואים לא יודעים, יראו מה שתראה, איך שתראה וזו בעיקר הדאגה שלי ושלך. אתה משתגע כי אתה רוצה להשתגע בכל הלב ואז כשאני אומר לך 'זהו שלומק', היגעת', תעצור. תעצור ואז תחשוב רגע ותתחיל את התפקיד שלך: אתה אלכסנדר המטורף, אלכסנדר המשוגע, הבדאי תאמר לעצמך..."

"סליחה, גרא, אבל אני צריך ללכת, איך מגיעים לגבעה הצרפתית מפה? בקר ? כמה זמן נחוץ להגיע עד לשם? אני משער כחצי שעה, בשעות כאלה העומס בתחנות לוחץ חזק, למה, אתה ממהר? כן. טוב ניפגש כאן מחר בתשע בבוקר לחזרה, תמונה ראשונה אוה, רגע רגע, היבטחת לי בחור לתפקיד ניצב או למחליף, אל תשכח בבקשה כל פרט חשוב, אני רוצה לראות אותו, מה שמו? זוהר. השתתקת. ספר עוד עליו, האם יש לו ניסיון? הוא אישתיאטרון או מבחוח לגמרי? לא, הוא מבחוח. חדש ורוצה לנסות, אני ממליץ, זוהר יהיה בסדר לתפקיד של ניצב, אני ממהר להתראות, שלומק'ה הסקיטים שלך יגיעו בשבוע

הבא". "בסדר, בינתיים אני מתאמן כאילו הם ישנם, אבל..." "אני מבקש שלומקה, לא ברחובות סואנים ולא במידרכה, רק בחדר או מיסדרון, אני רוצה אותך בריא ושלם ב־7/7, אלכסנדר המטורף שלי, בריא ושלם ומשוגע עד לתיקרה." "הסקיטים יגיעו בשבוע הבא, בדיוק לפי מידתך מס' 246?" "נכון, תודה, גרא" "מה תעשה בגבעה הצרפתית?" "חדר, אני רוצה לשכור שם חדר." "השאר לי מס' טלפון וכתובת נוכחית". "ברגע שיהיו לי כמובן. זהו איחורתי נורא, להתראות"

"שלום. אתה שלומה? אני בשביל החדר באת, כן. אני מצטערת, הוא כבר מושכר. למי? לבחורה. ממת? כבר שבוע, חבל שלא התקשרת קודם. מי היא? בחורה, גונה, היכנס תישתה קפה? בוא שתה איתנו, תתנחם בכוס קפה, בסדר, אפשר להסתובב, להציץ במה שהיפסדת, אולי אשכנע אותה לוותר, המקום הזה מוצא חן בעיניי." הדלת של אחד החדרים נפתחת לפתע ומעיץ בחורה חסרת הופעה מוגדרת מתפרצת בעדה ועונה כבצורות ירי: "היא לא תוותר, איזו חוצפה!" "הו, איזו קשיחות, אני רק מתבדח, אל תתרעמי עלי כל כך. שמי שלומו בוו לא בהא, נעים להכיר" שלומו מושיט לה יד, היא מחכה ניצבת בפתח חדרה ולא מושיטה לו כלום, רק אומרת בקיצור נמרץ "מי אתה?" וממשיכה לעמוד בפתח מאחורי דלת סגורה למחצה כשרק פס צר של גופה מציץ. "הו הו בחורה חשדנית, כמה אנשים בדירה?" ארבעה. "כולן בחורות?" "אמרתי ארבעה." "אהה. יש עוד שני בחורים," "מה הם עושים?" "סטודנטים אורחים, לומדים מחשבה יהודית ופילוסופיה." שלומו והילה עומדים בחדר הכניסה הקטן והמפולש. הילה נשענת אל משקוף דלת המיטבח, שלומו עומד נשען בקיר ממולה, וגונה שבה להסתגר בחדרה. "ומה את עושה?" אני? כן, את, את לא נראית לי סטודנטית. דווקא כן - תיאטרון, איזו שנה את? שנה שלישית, ומה שמה? רומז שלומו לדלת הסגורה. גונה, ומה היא עושה? אני לא יודעת בדיוק, נדמה לי שהיא מורה.

צילצול הטלפון קוטע את שיחתם, הדלת בחדרה של גונה נפתחת במהירות רועדת מצפייה, אלא שידו של שלומו האורח מקדימה אותה בשניה, הוא תופש את השפופרת, מרים ועונה, קורץ לגונה הרצינית, היא מחייכת לעצמה ופותחת את דלת חדרה לרווחה. "ברשותכן, האלו, כאן דירת סטודנטים בע"מ, שלום. תודה כל טוב, כל העמדות תפושות, אנא המתן ותיענה לפי התור תודה רבה שלום, את גונה? כן בבקשה, טלפון עבורך" שלומו קד קידה אבירית לעבר גונה. ברשותך, ומנשק את ידה הפנויה, היא מחזיקה את השפופרת בידה השניה ונענית למחווה כאילו היה הדבר הצפוי והטבעי ביותר בשעת אחה"צ מוקדמת זו של יום קיץ לוהט בראשית יוני 1978. "אתה מצחיק", אומרת הילה, תיאטרלי כל כך, כובע קולוניאלי, מקל טיולים וגולה חסרים לך כדי להיות מושלם, מה בעצם אתה עושה, שכחתי לשאול? בהטיית גיו מיסתורית ובקידה עמוקה נוספת בה נראה היה גופו של שלומו כפוף בזווית ישרה כמו רקדן, ענה לה: אני אלכסנדר המשוגע. אתה שחקן, חה חה אה איזו תגלית. כן, אני שחקן, אם להתבטא בגסות.

"מה באמת? הקטע שלי התקבל, הקטע התקבל יר ומה עם הקטע השני ששלחתי? בסדר, תודה אני מוכנה כן אני מוכנה להשתתף, מתי? בגלריה

הקטנה? כן כן ודאי, מצויין תודה רבה. איך אני שמחה" בנקודה זו לאחר שהניחה גונה את השפופרת במקומה קפצה לה שלוש פעמים באוויר ואחר כך עוד פעמיים עשתה סיבוב מהיר על בהונות רגליה והתישבה קיצרתי נשימה על הכיסא במיטבח מרעפה מבטיאוושר בישניים ומאופקים לעבר הילה. שלומי שדיכורו נעצר הביט בה מהורהר ושותק, עומד נשען אל משקוף דלת הסאלון: "את צריכה להכיר את זוהר, אבל עוד נראה כמובן, אני הולך. שלום." צעד לפנים ויצא את הדירה כשהדלת נסגרת אחריו בכוח כסימן פיסוק החלטי וחותם. נתראה? את חושבת שהוא יבוא הנה בשבילי או בשביל שתינו הילה? לא, אני חושבת שהוא אידיוט, משאיר אותי עם שתי כוסות קפה ומסתלק פתאום בלי סיבה. "אני אשתה אותו". השתיים יושבות במיטבח לוגמות קפה חם. "הוא אמר שאני צריכה להכיר את זוהר, מי זה זוהר? אני מעדיפה להיפגש איתו, אבל אני חושבת שאת מושכת אותו יותר ממני, הילה תודי שזה נכון".

הילה קמה ופנתה אל חדרה, הסאלון שימש אותה כחדר פרטי והארון הגדול והישן הונח כמחיצה עבה ומגושמת בין הפתח הרחב מחוסר הדלת לבין קיטון השינה שלה ורחבת החדר. הפרטיות הקולית הושחתה באופן זה כליל, וכל מיני הגניחות הלחישות הדיבורים והמיזמוטים שניהלה הילה על רקע חריקות המיטה בתדירויות נמרצות של תשוקה היו מתפזרים כמעט בגלים קוהרנטיים באין מפריע עד לאוזני הדיירים האחרים, כולם ידעו בדיוק מתי שניות השיא וכמה פעמים בממוצע כלילה בערב או לפעמים כבוקר מצליחה הילה לגמור, להרגיע את התנשמויותיה ולהירדם אחר כך בזרועות הגבר שלה בשינה עמוקה ושלווה, אוספת כוחות לקראת יום עבודה של אמן. "לא איכפת לי (ממשיכה גונה אל עצמה), אבל יהיה משהו אחר אם לא הוא, מצד שני, מצד שני מוטב שאתרכו עכשיו בדברים שלי וזו רק הפרעה. עוד לגימה מהקפה, וביזבזו זמן טיפשי, מה שחשוב הוא פשוט להקשיב לרחשים העדינים, לרחשים הגדולים והנוראים שמרחפים באוויר כל הזמן 24 שעות ביממה ולרשום אותם באיור צורה, חבל שאני לא אנטנה מצוירת. הזיכרון שמכרסם אותי במראות יותר מדי, פנים, תנועות מיקריות ברחוב, תנוחות מחוות פה ושם שלטים גם הצבעים, בזה אני טובה מאוד. שעות אני יכולה להשתוקק לצבע הכחול שחור, האינדיגו בשעות הערב המוקדמות של ירושלים, או האדום, אחר כך כבר קול המלה מעלה את כל עומק הצבע, איכות הגון מושלמת במילה, החומר הזה תובע את המילים שלו באופן מדויק, מוזר שיש לי תחושה של מישרה לא רישמית, חוזה עם משהו, דבר גדול ומופלא, את שומעת הילה? לא את לא שומעת."

כך עמדה לה גונה בתוך הדירה הריקה שחשיכה פשטה בה מבלי לחוש בה והיא לבדה בהרהוריה. הילה יצאה כנראה, גם דיק עוד לא בא, מחפש עבודה, רוצה להיות פועל בינין, הכול בשביל הרוח. יש לו גוף עדין וארוך מדי, רך ומתוק מדי, בשביל להיות פועל בינין, ומה עכשיו? אני לא יודעת מה לעשות, עליי להכין את עצמי כל הזמן, להכין את החדר. החדר כמעט מוכן, טוב שיש כאן חלון, אני מרוצה, בקלות אפשר לזרוק דרכו מה שרוצים, יש דברים שמוכרחים להשליך החוצה, לא לפח, ומהשימלה הפירחונית אעשה לי וילון פירחוני, האור יהיה פירחוני צהוב כתום, חדר באור דבש, מצחיקה ההתפתחות. די. עשתה

מווילון חצאית, ואחר כך אהיל, ואני עושה משימלה וילון ומהווילון - שימלה, ביוגרפיה של בד. והשולחן הצר הזה מעץ, צבעו אותו בשחור, ישאר צמוד לקיר, מולו השולחן הגבוה ליד החלון, שולחן מפורמייקה בלי שום כיסוי, רואים לו את כל הברגים והחיבורים, אפשר לשבת עליו ככה ולהסתכל מבעד לחלון והוא ליד ההסקה, עוד שהיא בדיוק מתחת לחלון, אדן רחב משיש, איזה יום נהדר, פה נפרוש את השטיח העבה מהבית, אפשר עליו לשכב בחורף כשיירד שלג, הלוואי שיירד שלג, גם השנה. טלפון! צילצול חזק מדי ליד הדלת שלי, טלפון רגע מייד מייד. אולי בשבילי.

ב.

זהו המשך סיפורנו (ראה סיפור קודם על פאנימה ו"הלה" זוהר וקורותיהם). חלפה שנה מאז אותו יום חורף עגום ליד פסי הרכבת, זוהר נשאר בירושלים, הוא אינו עושה דבר מאז, נואש מלימודי הביטוח לאחר ש"נזרק" מהמכון שליד האוניברסיטה, קטעו את המשך לימודיו למרות שהצטיין, לאחר שנעדר זמן רב מההרצאות, החל לעבוד כפקיד-קבלה בבית-הארוחה לעולים. מזדנב מדי פעם אחרי ידיו מאותם ימים, שלומי, הוא "הלה".

ההצעה להצטרף ללהקת שחקנים חובבים די קוסמת לו, אולי עוד יהיה שחקן ממש, שחקן מן המיניין בחבורה של שחקנים, ואפילו כוכב, הוריו לא יתנגדו והוא - כמעט איש, בחר מבוגר, בודד ושבור, פאנימה האיומה נסעה לחו"ל עם הצ'לן המושחת שלה לאחר שסיימה את מלאכת ה"רציחה" בידיים נקיות ובדם קר והסתלקה ממנו למרות שידעה כי הוא אוהב אותה ורוצה להיות איתה, כן ועכשיו אני הולך להיות שחקן, תפקיד קטן, אבל נשמע לא רע בכלל לא רע.

יש לי עוד זמן להכין את עצמי, אני צריך להכין את עצמי לייתר ביטחון, לא כדאי שאשאיר פערים, הכול צריך להיות במקומו הנאות, מה לומר איך לדבר, האם לספר על האישפוז?

לא לא לא, זה שום דבר, אפשר להתעלם, להיפך זה רק מוסיף, עם הכובע אני נראה מגוחך. זוהר עומד מול הראי כשעל סף הדלת הפתוחה לרווחה של חדרו הקטן, שפונה אל שביל מרוצף קצר עד לרחוב, עמד שלומו ידירו. גבו אל הרחוב פניו משתקפות במראה רציניות. "שלום שלומי, אתה מקדים, הודעה רעה? שב היכנס בינתיים, אל תעמוד שם כמו עציץ. אני מוכן, אבל נוכל לשתות משהו לפני שנצא. הפגישה מחר, לא הערב. הפגישה נדחתה למחר? למתי? תשע בבוקר". שלומו נכנס ומתיישב על הכורסא הישנה בצבע ייך-בורדו דלוח וספוגת אבק, משלב רגליו, מצית לעצמו סיגריה רויאל בפיות-עץ ארוכה וממלא בעשן מסריח את החדר הקטן, הוא מפוס לו משהו עליז. יש לך הזדמנות לעזור לי זוהר, אני עדיין בלי חדר קבוע, הו, הבחורה ההיא תפשה לי את החדר הנהדר בגבעה הצרפתית, הבחורה ההיא, אם אפשר בכלל לקרוא ליצור הזה "בחורה". אתה מוכרח להכיר אותה, היא היא פשוט, איני יודע איך לומר, אבל אתה צריך להכיר אותה, שכחתי כרגע את שמה, אבל אני עוד אבקר שם, תבוא איתי. ודאי ודאי, מתי הפגישה? מחר בתשע בבוקר בחאן. מצויין, אתה יכול ללון הלילה אצלי. זוהר מותח את פיו לחיך. אני עובד הלילה במרכז הקליטה, זה בסדר,

אינך פוחד לגור במקום כזה? אפשר להתפרץ בקלות לתוך החדר שלך, הרחוב נכנס ישר למיטה, אני לא יכול להירדם בכך הזה, תודה על הרצון הטוב זוהר, אלון במלון גם הלילה. שלומו ממשיך לפזם אותו פיזמון עליו, זוהר לא ידע מה לעשות עם עצמו והשתרע על המיטה חסרת הכרעיים והחל לדפדף בספר בלש שלא כהרגלו.

בחוץ שיחקו ילדי שכונת הנחלאות לאור פנסים בכביש ובמידרכות ישבו על שרפרפים כמה קשישים וקשישות להסתכל סתם באורות המתנוצצים ממול על מורדות ההר בעמק המצלבה, במישכן הכנסת. חדרו של זוהר לא נמצא ברחוב המדריגות הנודע, אבל קרוב אליו ברחוב לוד, והוא שייך למישפחה מרובת ילדים שגרה בחצר הפנימית ובקומה מעליו.

"אגב שלומו, מה נושא המחזה בדיוק?" שלומו לא עונה ומתכופף אל השקית שהיתה מונחת למרגלותיו. הוא משחרר את זוג הסקיטים הישנים ונועל אותם לרגליו, אחר כך קם ומנסה להחליק בחדר הקטן, נתקל בשולחן הכתיבה, בארון, כמעט שהפיל את קולב הנצרים העומד, למרות שהיה כבד ועמוס בכובעים ובבגדים, בעיקר גרביים ומיטריות, מיטריות בגלל שזוהר תמיד מוצא עצמו בחוץ תפוש גשם, כשהמיטריה האחרונה שקנה מונחת בחדר, תמיד וכך גדל אוסף המיטריות, הוא פשוט קונה מיטריה זולה חדשה. אני לא יודע איך אסתדר עם אלה עד להצגה, אני לא מסוגל, אני חושש שאאבד את התפקיד רק בגלל הסקיטים המחורבנים שלו, כי גרא מתעקש שאלכסנדר יגלוש, מה אני ילד? הוא קורא לזה בלשוננו: "חינניות קיצבית של להט נעורים חסר פחד" מה אתה אומר על המשפט "הפיוטי" הזה? גרא משנן לי אותו כבר שבועיים, אני לא יכול לגלוש על סקיטים. זוהר הביט בידידו הגבוה, הלבוש בקפידה אך ברישול ספורטיבי אופנתי, והירשה לעצמו להשתתף בצערו כמעט מאוד ריגשי רחמים. קשה היה לו לרחם על שלומו. מצב זה שבו ראה אותו חסר-אונים וגולמני הפיח בו שמחה לאיד ואפילו ביטחון עצמי, שהתבטא באדיבות מופרזת ובדברנות נמרצת ועצורה מאוד. א.א.א. אני יכול ללמד אותך לגלוש ברחוב, כאן כולם גולשים. מאוד נוח לעשות את זה בשכונה, יש תלילות נוחה ולא מסוכנת, בוא נצא יחד. "לא ברחוב" שלומו נראה מגוחך ודמה למשותק שקם על רגליו ונאחז בידי החזקות בלבד במשהו מוצק, לראותו במצב עגום זה מילא את זוהר סיפוק עמוק משום מה והוא בוש ברישעות שפשטה בתוכו וחיך לעצמו בחושך, זוהר נמלא גיל והחל לגלוש בסקיטים שלו בחן ובמהירות נועזה כרקדן החלקה על קרח מבטן ולידה, כאילו היה שליח האלים הרמס בכבודו ובעצמו, גולש על השביל המרוצף הוא נעלם בקו מעוגל וחלק במורד הרחוב המואר, שלומו נפל ונחבט, קם והשלים במבטו את הגל המושלם הנהדר שביצע לעיניו זוהר. "לא ייאמן ממש שאתה כליכך. אף פעם לא ראיתי אותך בכושר כזה, מתי למדת לגלוש?" כשאתה למדת לטוס בהליקופטר להדריך תיירות. הרמז היה ברור מדי. שתיקה, יושבים ונחים על גדר האבן הנמוכה. מה בדיוק התוכן של המחזה בהצגה? (שלומו עונה) הסיפור הוא על צעיר בשם אלכסנדרוס שמנסה לעורר כוח פוליטי עממי, הוא מתחזה לבנם של הורדוס ומרים, וכאמת הוא סתם אחד שנראה בדיוק כמוהו ושקרא לעצמו באותו שם או שנקרא באותו שם -

אלכסנדר, מין תנועה משיחית זעירה בתקופת בית שני, מיספר שנים אחרי מותו של הורדוס, כל כך אופייני לנו אגב, למדתי את כל הרקע במשך חודש בסיפריה, פלביוס וספראי כמובן.

שלומו חילץ את עצמו מנעלי־הגלגלים, השליך אותן בתיעוב מאופק ומיהר אל תוך החדר. אני משאיר לך במתנה עוד זוג סקיטים. זוהר נשאר בקצה השביל ליד המידרכה, בווה אל הגחליליות שריחפו בתנועות עוויתיות סמוך לראשו כשידידו המטורזן סיים לעשות את צרכיו, לבש את מיקטורך־הקיץ הקצר הלבן מפני צינת הערב, ידיו בכיסים, התיק הכחול המוכר תלוי על שכמו לצדי גופו, והוא חוזר לפזם לעצמו אותו פיזמון שפיזם קודם־לכן, וסיגריית רויאל חדשה מוצתת בפיו, להתראות מחר. במרחק 8 מטר בערך מביתו השיג אותו זוהר בהחלקה חרישית זורזיה, עצר אותו ושאל בשקט ובנימוס: היכן ילון בלילה? "אתה תפסיק לדאוג לי ברצינות כזו, הרמס, המשך לרוץ, זה מה שאתה יודע לעשות: לרוץ, אז רוץ, רוץ לך, אולי תספיק לתפוש משהו". כן אני אמשיך לרוץ אמשיך לרוץ אל ההצלחה אל התהילה והעושר, אומר לעצמו זוהר בדרך של דיקלום ומשחק בעמדו כאותו מקום לאחר ששלומו פנה בפינת רחוב ציפורי ונעלם מעיניו. מין שעשוע שלמד לומר בקול רם, מישאלות קטנטנות ודחוסות כמו בגדים מלוכלכים בתוך מגירות קטנות מקומטים, רצוי למתוח את הדברים להוציאם לראווה לראווה "כן אמשיך לרוץ על סקיטים אל ההצלחה והתהילה והעושר.. חחה.. אני נשמע כמו גיבור הרולד רובינסי. אני זוהר".

ג.

בשעה תשע בבוקר שלמוחרת עמדו גרא ושלומו וחיכו לזוהר, הוא התאחר והם התחילו לעבוד בלעדי. חברי הקבוצה ישבו על אבן־השכב הגדולה המוטלת בחצר, וחלקם על הארץ ועל גדם העץ, כדי לשוחח על המחזה. הבחור המשחק בתפקיד טיראנוס המבוגר, מי שאימץ והדריך את אלכסנדר הנער בהילכות חצרי־מלכות, אמר בהיותו עומד עטוף סדין מעל מיכנסי ג'ינס שלו, חשוף שת למחצה: אני בטוח שאנחנו עוד נשכנע אתכם, את כולם, אתם תראו ותיווכחו לדעת שאלכסנדר הוא בחור בעל כוחות מיוחדים ויוצאי־דופן ולא משום שהוא... "מי זה אנחנו?" פנתה אליו משהי מהקבוצה. אני ואלכסנדרוס, ואז הוא הרים את ידו למעלה כמו אל יוני זוהר מידענו נכנס מתחתה כשהוא רוכב על זוג הסקיטים שלו באופן הטבעי והמושלם ביותר עליו יכול היה גרא הבמאי לחלום, ואכן הוא הופתע, הבמאי הופתע. "שלום, אני מצטער על איחורי". שלומו הכיר ביניהם, זהו זוהר. מבוכה קלה ניכרה בפני זוהר, גרא שתק והביט בו: אתה מוכן לעשות את זה שוב בבקשה, לצאת החוצה לפתח הכניסה ולהיכנס בגלישה מהירה פנימה לחצר כמו שעשית קודם, ותוך כדי נסיעה תן צעקה ארוכה עד שיעצרו אותך, כן? מובן? בסדר. זוהר יצא ועשה את זה כשהבחור המשחק כטיראנוס נשאר עומד וידו תלויה באוויר זוהר מרחיק בתנופה לפנים עד שנפל בצעקה לזרועותיהם המושטות של חברי הקבוצה, לבוש במיכנסיים לבנים קצרים וחולצת־טריקו גדולה בהירה, שערו הבהיר צמח פרא כמעט עד לכתפיו בתלתלים חמודים למדי, מאחר שהיה שמנמן וכבד

במקצת פרצו בני החבורה בצחוק כשעצרו אותו וחפנו אותו כידיהם לפי הוראותיו של גרא. שלומו נשאר בצד, ארשת-פניו מבודחת לכאורה "ממש חייניות קיצבית של להט-נעורים חסר-פחד" אה גרא? גרא מתעלם מההערה ופונה אל זוהר: "האם תוכל לרזות מעט?" אני שמן? לא לא, אבל אתה צריך להיראות יותר דק ותמיר, אלכסנדרוס הוא בחור כאריזמטי כזה, חשוב על טום ג'ונס או על צביקה פיק. "אני מקבל את אלכסנדר?" תלוי איך תשתלט על הטקסט, קרץ גרא לעבר שלומו מבלי שזוהר יבחין, "אווה, אני גרוע מאד בציטוטים, קשה לי מאוד מאוד לצטט משהו." החבורה מתגלגלת מצחוק על הארץ. שחקן לא מצטט, הוא מדבר ממש, הוא צריך לומר את הדברים באמת, "אם אתה תהיה אלכסנדר, אתה תדבר בדיוק כמותו ולא יהיה שום צורך בציטוטים." הטון הסמכותי של גרא גרם למבוכה ולכמה גיחוכים מובלעים. בסיום הפגישה קיבל על עצמו זוהר להכין קטע לצורך בחינה ושלומו הבטיח לעבוד איתו ואפילו להופיע לצידו, אם יהיה נחוץ במשך הבחינה, ואחר נפרדו.

"בוא איתי לשבוע הספר" - פנה שלומו לזוהר וכמעט באותו רגע אומר זוהר לשלומו "בוא נלך לשבוע הספר". הוסכם, לפיכך, שהם ממשיכים לצעוד יחדיו במעלה הרחוב לאחר שחלפו לאיטם על פני מישכנות שאננים ועל פני רחבת גן הפעמון שעדיין לא הושלמה התקנתו, אבל מרהיב ביופיו יהיה לפי רושמה של העין המשלימה את מאות הפריטים החסרים, כאדריכל מחונן בדמיון וברגש, לראות כשישתרגו ענפי הקיסוס, הפרחים האדומים והבוגגביליה תהיה כולה סגולה והמישעולים המרוצפים יהיו מחופים בהם והוורדים הלבנים והצהובים ימלאו את המישטחים יופיעו כאן ברחבה ילדים והורים וליצני רחוב ונגני רחוב ותיזמורות ישמחו את האנשים. תהיה שם גם רחבת-החלקה, כן זו בוודאי רחבת-ההחלקה. הם פנו משם לאיטם, אף מלה לא נאמרה על מה שקרה בחצר התיאטרון, ומאחר שמוקדם היה עד לשעת הפתיחה של דוכני הספרים, החליטו זוהר ושלומו להיכנס ולראות הצגה יומית, לקטול באיבה מבוכה שבשיחה גלויה על מה שקרה באופן לא-צפוי ובלי כוונה רעה בחצר החאן. השעה היתה קרוב ל-15/30, הסרט "מלתעות" בהקרנה חוזרת בקולנוע "עדן". כשהתמונה הראשונה נראתה על המסך הגדול מעיר שלומו בלחש רם: "אל תתרגש מדי ואל תתלה הרבה תקוות, גרא הוא כזה, אתה עוד תכיר אותו". מה פירוש כזה? "הוא הפכפך, מחר הוא יכול לזרוק אותך ולא להכיר את הפרצוף שלך כאילו אינך שם, מכטו יחתוך אותך כמו בזכוכית שקופה. אל תתלה בו תקוות רבות." זוהר הביט במסך וראה כבר תמונה שלישית ורביעית, איך קבוצת נערים ונערות משתעשעת על חוף ים בלילה סביב מדורה, שרים ומנגנים בשמחה, זוג אחד מתרחק במרוצה, הנערה מושכת אחריה את הבחור, היא מתפשטת תוך כדי מרוצה אל תוך המים הכהים ונעלמת מעיניו, הוא צונח על החול ונרדם. שלומו ממשיך ללחוש לצידו, דוחף מרפק בין צלעותיו: "אל תחשוב שנפגעת, זוהר, אני רק רוצה למנוע ממך אכזבות, נעבוד ביחד יום יום וגם בשבתות" ואז השתק כשצעקות מחרידות מילאו את אולם הקולנוע. נערה נלכדה במלתעותיו של כריש ענקי. כרזת-הפירסומת הגדולה של הסרט הצדיקה את עצמה באופן מספק כבר ברגעים הראשונים בסרט, אפילו מהר מדי לטעמו של זוהר. שלומו

השתעמם ובהפסקה הוא הסתלק, לאחר שקבעו ביניהם להיפגש למוחרת בצוהריים במיסעדת 'טעמי' ברח' בך הילל.

משוטט בין הדוכנים שעדיין לא היו ערוכים כולם למימכר ספרים נכנס שלומו לרחבת היריד מוגבהת ומוארת - משמאלו הזדקר מלון פלאזה המפואר. רוח חזקה נשבה שם, האורות העולים בבתים שבשכונת 'נחלת שבעה' ומרחוק יותר בתי 'שכונת ממילא' וקטע מחומת העיר העתיקה ומגדל דוד זהרו לעיניו. הרוח נשבה וטיטלה את דפי הספרים הנפתחים לעיון חטוף בידי קונים ראשונים שעטים מצטופפים סביב הספרים כמו מעל ערימות של פרי תאווה בהרבה שקיקה. ברקע נשמעו שירים ופיזמונים קלים מפי להקת "שוקולד מנטה מסטיק" ומתי כספי ובמיוחד השיר הנבחר של הארוויזיון בפי יזהר כהן 'אבנביב', לאחר מיספר פירסומות על דגים ומכשירי טלוויזיה הפתיע קולה של הזמרת נשה קרבוצ'יק, הגדולה בזמרות תורכיה, אורחת ישראל בהיכל התרבות באותה שנה. המכירה החלה, ספרי בשול וספרי ילדים, מילונים ואנציקלופדיות, מדריכים ספרי קודש ספרי שירה, כתביעת ורומנים, ספרי סוציולוגיה פסיכולוגיה, רפואה וחשמל, היסטוריה ואמנות, ספרי ביקורת ומסה בתרגום ובמקור, רבימכר וספרים שאיש לא שמע עליאודותם ועל מחבריהם, קלסיקונים ביוגרפיות מונוגרפיות וספרי ביכורים ומנדלי מו"ס היכן הוא? שלומו חיפש דוכן שיש בו ספרי ארכיטקטורה ואורבניזציה ואמנות סביבתית, בינתיים נתקלו עיניו בספרי שירה לרוב 'שירי נזיר מיוסר', 'פעמוני עין כרם', שירים מתוך 'יומן סתרים של הנזיר אנדריאס אנג'לו דונטי', שהיה פעמונר בכנסיה. בתרגום יוסי גמזו, בהוצ' "לילך". בשול ממין זכר מאת גדעון רייכר וחיים שפירא וספרו של פנחס שדה: "אל שתי נערות נכבדות", ליד "הדבורה מאיה והרפתקאותיה" מאת ולדמר בונסלם. הוא דיפדף ב"מלוני הקטן, 500 מלים בתמונות" וגיחך לעצמו, מתנה לזוהר האנאלפאבית. אחר כך הוא נעמד סמוך לדוכן המכירה של הוצ' מוסד ביאליק המפוארת, היא השתרעה לאורך שני דוכנים וחצי בפינה, ובלי משים תוך בהייתו שמאלה, נשלחה ידו הימנית לפנים והרימה ספר שירים של אריה לודוויג שטראוס "שעות ודור", מהדורה נושנה בצבע כחול דהוי, אך בכל זאת מהרדרת, הוא מחליט לשקוע בקריאה, מתרחק לאט, מסיח דעתו מהכול, נמשך מחזית הדוכן לאט ומניח למישהי לידו לתפוש את מקומו ברצון, מניח לה לדחוק אותו משם והספר שלו חינם, בלי כוונה, שי ידידות קטן לזוהר, הוא מרים את ראשו ותוחב את הספר מתחת לחולצה, מסתכל לצדדים, נוהר שלא יבחינו בו מבלי לחוש כי ממולו ממרחק מטר לוטשת בו עיניים הבחורה שקודם לכן דחפה אותו ממקומו ומסתכלת איך הוא פשוט ללא נקיפות מצפון סוחב ספר שירים, היא מחייכת אליו בפה מלא: "שלום!" שלומו הסב ראשו ממנה וניסה להתחמק מסתיר את מבוכתו, היא הולכת אחריו. "זוכר אותי? אני מהדירה." כן כן בוודאי אה שלום, אבל אני ממהר עכשיו מאוד. "את גונה, עכשיו נזכרתי", נכון נכון. בוא לבקר, היבטחת להביא אלינו את זוהר זוכר? מה קנית? הו היא מנסה ללעוג לי, "אה, מתנה לידיד, כלומר לזוהר, הוא משוגע לשירה". כן? באמת? ולמה אתה משוגע? היא דבקה בו וצעדיה משיגים את שלו, אינה גורעת את עיניה ממנו ומצליחה לדובב אותו בשאלות, להתבונן בו גם

צילום: רונית הבר

וללכת מהר לצידו. הם יוצאים מהרחבה, גונה מחזיקה שני ספרים שקנתה, מילון ע.ע. שלם בכרך גדול אחד וספר שירים בעטיפה פירחונית. "איפה אתה גר? מצאת חדר, איזה מיסכן, אני מצטערת שנשארת בחוץ בגללי, אני מוכנה להודיע על כל חדר שאשמע כי יתפנה, רק מסור לי פרטים איך ליצור איתך קשר, בסדר?" השניים עומדים באמצע המדרכה - שלומו לחוץ ונבוך, גונה מרעיפה עליו מבטי חמדה מחוסר שליטה בהם, היא היתה ילדותית וכבוטה מדי לטעמו, מגושמת טיפה, אך נאה. מראה העיד על בדידות והזנחה קלה והסיגנון הישיר של דיבורה היה מחוספס מדי, מתפרץ קוטע ומרתיע בעיניו. מה היא רוצה ממנו עכשיו, זעם שלומו בחוסר סבלנות ושתק, שתפסיק להסתכל עליו ככה, מה היא רוצה, זיון? "מיסרי דרישת שלום לחברתך". "להילה?" כן כן. ידעתי, אומרת גונה בינה לבין עצמה, איך ידעתי, והסתובבה.

ד.

שלומו דחה את האפשרות ללון במישכנה של פאנימה, למרות שהמפתח היה ברשותו כל זמן היעדרה מן הארץ. הוא העדיף לגשת לדירתו הזמנית במלון שבמרכז העיר "טירת בת שבע", מה גם שמכוניתו היפה אינה ברשותו זה הצי שנה, הוא מנהל חיים צנועים יותר מבעבר, אינו עובד בשום מקום ומחפש בדחופות חדר זול בשכירות ובלבד שיוכל להאריך את זמנו החופשי, כמה שיותר, שלא לעשות כלום, רק מה שמתחשק לו, ללמוד מישחק, לשחק, לקרוא הרבה ולבלות, לבלות כמו שהוא צריך ויודע, ומדי פעם גם לטוס בהליקופטר כדי לשמור על מיומנותו ולמלא את חסרון הכיס ובעיקר לשמור על זווית הראייה הגבוהה והאופטימית שלו. הוא פרש לעת עתה מלימודיו בטכניון. מאוד אופנתית להיות שחקן, מישוה שניחן בקורטוב של אישיות, מזג ופנים נאות חשב רק על עצמו כל הימים, מה לעשות עם כל האישיות הפורצת והמיוחדת השופעת אצלו, ובעידודם של ידידים ומכרים הוא כבר ראה עצמו כוכב בצמרת התהילה, אחד שלא ביזבז את עצמו, אחד שידע מה לעשות עם עצמו ואיך לעשות את עצמו מפורסם, מוכר וחשוב.

שלומו הכיר את גרא לראשונה באחת המכירות הפומביות באותו אולם ישן וחביב שברח' קרן היסוד, שם בילה ערב עם פאנימה זמן רב בעבר. גרא הגיע לשם כדי לרכוש תמונה ישנה ורהיט לצורך סרט קצר שעשה אז על צפת ואמניה, הוא היה משוגע וכפה את רצונו על כולם, להשיג את הפריטים המקוריים ביותר לצורך אמנות האווירה בסרט שלו, היתה זו תמונה בצבעי מים של הצייר יוסף קוסונוגי, קטע מרחוב ונוף הררי אפוף חיוורון תכול, אביך וצונג, אופייני לצפת, וכן ארון ספרים מעץ־אגוז על כל תכולתו - עשרות כריכות בלבד של ספרים עתיקים מרוקנות מדפי הספרים, אותם סירב לרכוש. "אתה מוכן לתת לי יד להעביר את הכריכות לאוטו? ואחר כך גם את הארון?" שלומו הסתכל בו ונעצר. כן, הוא מוכן היה לתת לו יד ומאותו יום לא הניח לו גרא עד שהפך אותו לשחקן שלו בקבוצת חובבים שכמוהו נאספו בדרכים ובאופן שרירותי ומיקרי, ברגע של חולשה וחוסר מעש נענו לגרא, נכנעו לקיסמו והלכו עימו.

ולעת עתה: "אלף קולות ואיך/ אתפשם ונפשי לא תגוז באוויר?/ אי אשאר?/ אן אלך?"/ נכון בהחלט. הוא מדפדף הלאה ונעצר: "שמש משולש: קרן חמה בכוכבי שמייה של אהבתנו/ און החמה בכוס יין ייניק אהבה/ להט חמה בעורך מלוח מים, נשקתיהו/ שמש אחד ומשולש, שמש לילי יבורך."/

הוא החל לדקלם את השורות ברגש ולהתפשט כדי להתרחץ ולחפוף את ראשו. "חבל חבל שהישארתי אותה לבד, יכולנו לשבת כאן לשוחח לשתות משהו, לשמוע כמה מלים על הילה, אריה לודוויג שטראוס, כמה שמות לאיש אחד וגם לודוויג, בימינו? דיפדוף חטוף בספר השירים שהועיד לזוהר - אני אומר לו שזה נועד להכנתו והכשרתו לתפקיד פיתוח הדינמיקה של הרגש, האמפתיה עם מצבו של העם הדפוק והפיכתו לדופק, והמנהיג הצעיר ש.. צילצול טלפון קוטע. כן כן אני שומע. האלו האלו, קבל שיחת־חוץ בבקשה, מר שלומו."

לאחר שתיקה שנמשכה כחצי שנה בקירוב נשמע קולה של פאנימה רחוק, ועם זאת מפתה וקרוב: איך העיניינים אצלכם, מה שלומך ולמה אינך מנצל את החדר שלי? מטר שאלות. שלומו שותק מחייך לעצמו. "הרגת לנו את זוהר, שדה" קולות צחוק ופאנימה ממשיכה (שלומו נכנס לדבריה), אבל הוא התאושש כבר מזמן ושכח אותך. אמור לו, שאני רק חתיכת בד, שמלה כחולה ולא כדאי לסבול בשבילה כל כך. הגיע הזמן שגם את תסבלי קצת, מתי את חוזרת אלינו? קולה של פאנימה מרצין: אני לא מוכנה לדבר בערוץ הזה שלומו ואתה יודע, כתבתי לך, אנחנו בעיצומן של חזרות לקונצרטים ורסיטלים מעל לראש, אבל ביקור קצרצר ייתכן בהחלט, בחגים בחגים. תודה רבה לך גבירתי תודה תודה יקירתנו. אל תהיה מרושע, הלה, אין לך מושג כמה מתגעגעים כאן לקול חם מהארץ, למשפט עברי מצלצל, שלומו מרגיש לפתע איך הוא מתכווץ כולו לתוך שריר גדל וזועם ומתאפק בקושי לא לטרוק את שפופרת הטלפון, אז אנחנו פלאטה חשמלית שלכם, אה גוף חימום למילים עבריות לתרבות לאומית, אתם דואגים שיהיה לנו זרם חשמלי בגוף שלנו, אתם המפיקים ואנחנו הדפוקים - חרוז לכבודך פאנימה, "נחמד באמת חג שמח." הטלפון נטרק שם ללא ברכה משיבה ושלומו נשאר נעלב ומצטער על הצרימות. הוא תמיד כעס והסתייג מאוד מצרימות והיספוסים ביחסים עם ידידיו ועם אנשים בכלל. ברגע זה, למשל, חש שדבר אחד היה משיב את רוחו לאיונה השקט והאדיש - טיסה בהליקופטר שלו, טיסה בהליקופטר ברוח הערב באוויר של ים ובמקום הליקופטר יש לו סקיטים, אבל גם אותם הוא השאיר אצל זוהר. הוא חש שהתפקיד חומק ממנו כצל, וייתכן שהוא יהיה הצל של תפקיד זה, אלכסנדר הבדאי וצילו.

כאשר הסתיים הסרט בקולנוע 'עדן' פנה זוהר היישר לחדרו הקטן שברחוב לוד. שעת־דימדומים היתה הוא לא התעכב אף רגע אצל דוכני הספרים ברחבת היריד, חולף על פניהם כאילו מטרה ברורה מצפה לו במורד, אבל בכל־זאת בחר בדרך הארוכה העוקפת כדי להגיע אל ביתו ולא בקצרה דווקא - למה? מינהגו (מישחקו) לעצור כל כמה מטרים ולהביט לאחוריו, להמשיך ולהביט לאחור, מחייך אל עצמו ככל שהדרך מתארכת ומתפתלת לו כשהיה לבד, שוב התגרה בתוכו, עכשיו אחרי הסרט הנורא. הוא הלך מהר במורד הרחוב, ידיו בכיסים, מצומרר מצינת הערב, הביט לאחוריו וראה ממרחק־מה את שלומו ולידו מישקה, הוא גיחך לעצמו למראה הבעתו הנבוכה של הלה ולאחר שכבר הרחיק לכת משם אומר לעצמו "לראות את הפרצוף של שלומו בהבעה כזו בגלל בחורה - איזה קטע".

היא עמדה בעורפה אליו, לכן לא יכול היה זוהר לראותה. אבל רושם פניה השתקף בפניו של שלומו וגרם לו שיגחך, כאמור.

ה.

בצוהריים, בדיוק כפי שנקבע אמש, יושבים זוהר ושלומו במיסעדת "טעמי", מסיימים את מנת החורמוס וכל השאר, אוספים את הגליונות המודפסים של המחזה, איוו עגנת שקט ורצינות מרוכזת אופפת את השניים בתוך כל המולת

המיסעדה הקטנה והצפופה ורעש הסועדים וכלי האוכל והזחזח הכיסאות התכופה, כפי שידוע במינהגו מקום זה - אין שותים ליד השולחן אלא לצורך אכילה, ובסיומה קמים מייד ומפנים לבאים המצפים בפתח ובמידרכה בקצב מואץ, לפי דרישת בעלי המקום שחוצפתם מתקבלת ברוח טובה. יש אנשים שסיגנון זה המוני מדי לטעמם ולא שבים יותר לכאן או מעדיפים ליטול את מנתם בפיתה עטופה בשקית ולאכלה בשקט בביתם, או במכוניתם אפשר, אבל רבים הלקוחות כמו זוהר ושלומו החוזרים למיסעדת "טעמי" משום ההעדפה של טעמם הטוב על פני דרך הגשתם הגסה של המאכלים.

הם יצאו ופנו לקו האוטובוס א/6 שברח' יפו הישר לעין כרם, בשעת אחר-צהריים מוקדמת וחמה, להלך בשבילים לנוח בחורשת האורגים לשוחח כשגבעות ירושלים הגבוהות עוטרות מסביב בקו אופק מתקמר וניפתל ומכסות בצללים מתארכים את מורדות העמק עד לשקיעה יום יום, להוציא יום או שניים בשבוע, נחים בצילה של הצרימינור חרישית או בגן שופע שיחי אחירותם וקחוונים בצהוב ובלבן פראי, פרחי חוטמית זיפנית זקופים כרמזורים צבעוניים וחרדלי-הבר ותחולים מפורקדים על העשב ודנים זה עם זה איך לשכנע את העם היהודי בארץ ובתפוצות שנסך אמיתי מבטן מרים, זו מרים של בית-המלוכה האהוב והנערץ לבית חשמונאי, ניצל ממוות בידי אביו המוכשר והאיום הורדוס האדומי לבית אנטיפטרוס, אשר נפטר תודה לאל לפני כמה שנים, ועומד חי חי בריא צעיר ושלם בכל הדרו ותפארת שושלתו המלכותית למען גאולתם הדחופה של בני'עמו המיסכנים והפזורים כעדר ללא רועה. כך בפירוש "כעדר ללא רועה". השניים פרצו בצחוק מהורהרים קימעה, הפסיקו לרגע כדי לשוב לקרוא את המחזה מראשיתו ולשחק את תפקידיהם.

פאנימה מוסרת לך דרישת שלום, באמת, מתי, צילצלה אמש אליי מחו"ל. איפה היא? אמרתי בחו"ל, אבל איפה? זה לא חשוב, היא לא נמצאת כאן, היא בחו"ל. ואתה מוסר לי רק עכשיו שלומו, כל השעות הארוכות שחלפו מהצהריים ואף לא מילה? שלומו בהחלט לא משתדל למנוע מחיוכו להתפרש לרוחב פניו, חיוך דק שאינו מגלה את שיניו הנאות, הוא יפה בחיוכו, מושך ומרכך את זוהר הכועס ונבוך, אני שונא את האירוניה שלך, אתה בכלל שונא אירוניה, רציתי שתתרכז כל-כולך בתפקיד שלך, נסיך יהודה, אלכסנדר הבדאי ואין בסיפור שלנו מקום לנשים, לכן דחיתי את ההודעה המשמחת לסוף היום. אבל היא לא שימחה את זוהר. הוא חש ששלומו מסתיר ממנו את פרטי השיחה ונימת-יכזב קלה ניכרת בקולו ובמבטיו החומקים ממנו. אני מציע שניסע לבקר את הילה וגונה בגבעה הצרפתית, זוהר שותק, מתישב על אבן ונשען אל גזע עץ-אורן, אני לא יודע, מה אני לא יודע, אני לא יודע מה בדיוק אעשה עכשיו. הדמות של אלכסנדרוס מתחילה לעניין אותי, משהו עצוב בסיפור שלו ולא בגלל הכישלון בסופו, הוא בעצם לא היה חופשי לבחור למי הוא היה רוצה להידמות ומה לעשות בחיים, הוא נולד אח תאום חורג של אותו אלכסנדרוס בן מרים, רק שבקצה הנמוך. אתה יודע מה מזכיר לי הסיפור הזה? שלומו עומד ומקשיב כמחכה ועונה: את 'בן המלך והעני' של מארק טוויין. בדיוק, אבל רק חצי סיפור, כי במיקרה שלנו הנסיך כבר מת, כך שהוא התחלף עם דמות מתה,

צילום: דורית אבניר

מתה אבל לא נשכחת, מעיר שלומו משפטים קצרים המנווטים את השיחה. כן, המתים שלנו חרוטים בלבבות. מליצה פיוטית. או או טוב שניזכרתי בפיוט, קניתי לך משהו אבל הוא נשאר בחדרי במלון. מה טוב, מה כלייך טוב שניזכרת? ספרישירים שקניתי לך בשבוע־הספר, חבל שלא באת גם, היית יכול לפגוש את גונה. ראיתי אותך, אומר זוהר. דיברת עם בחורה. למה לא ניגשת? אתה מאניאק. מי המחבר? אריה לודוויג שטראוס. מכיר אותו, הוא רגשני אבל טוב, תודה. הייתי רוצה רק לחלום, חלום היה יכול לעזור לי יותר ממאה דפים משעממים בהיסטוריה עם אלכסנדר, איזה מהם? שניהם - האמיתי והשקרן - יפיעו לי בחלום, ביחד כמו חברים. אתה לוקח את זה ברצינות יותר מדי גדולה, זוהר, זו רק הצגת חובבים, ובכלל לא בטוח שהתפקיד יהיה שלך. זוהר קם שותק לאיטו ומנקה עצמו מזרדים באחוריו, מנער חול מסנדליו והשניים פונים במעלה גבעה אל הכביש ואל תחנת האיסוף. שעת דימדומים, לא רחוק מפה בית־התה הקסום של יאן, כן, הוא נפתח רק בשעות־הערב המאוחרות, כוך חרישי חמים מרופד בשטיחים וכריות־משי, מרבדים וכורסאות קטיפה, הייתי שם פעם באור היום, הכול גז כעשן ובלילה שב לחיות מחדש. בעזרת האור הרך ומוסיקה מעל גבי תקליטים שיאן ככבודו־ובעצמו מניח ומוריד, מרק־הבצל שלו ידוע בטעמו המשובח, כולם מזמינים יין ומרק בצל.

אתה מדבר כמו טכסט, אומר זוהר, והאוטובוס לעיר מתקרב אליהם, עולים איתם עוד אנשים, זוג צעיר, בחור צנום מאד וגבוה לבוש גילבייה חומה, נראה ככומר ואשה עם סלים, וברגע האחרון לאחר שהדלת כבר נסגרת, רצה מתנשמת נערה בשמלת־פסים הודית בהירה ורחבה והפיצה בושם פצ'ולי ככד בהיכנסה לאוטובוס, שנעצר להמתין לה. זוהר ושלומו סתמו נחיריהם ולא גרעו מבטיהם ממנה, ביחוד זוהר. משהו בגיזרה הגיבעולית הרפויה ובשיער החום, החלק עד כמעט למותגניה, צודדו אותם למרות הריח המרור.

1. ילד רחוב. "המטרה שכיוונה אותו לא היתה בלתי־אפשרית, אף שהיתה על־טבעית. הוא ביקש לחלום אדם, לחלום אותו על פרטי פרטי ולכפות אותו על המציאות" /בורחס.

לפני שנים רבות, בעיר קטנה על חוף הים התיכון באחד הפרברים ליד שוק הסוחרים, כאשר בוקרו של יום חדש עלה והעיר את רוב תושבי הבתים באורו, הקימם לעבודתם, לתפילתם ולשאר מיני עיסוקיהם ודוכני־השוק החלו להתמלא בסחורה ובנמל הקטן נראו אוניות־המשוטים הגדולות מפליגות מערבה, לאחר שאמש העמיסו עליהן עד שעה מאוחרת מתנובת הארץ הטובה, תמרים זיתים ורימונים, ומסחורות שהובאו ממרחקים בשיירות גמלים וחמורים – בדים ושמן, נראה היה נער כבן 15, אדום שיער ופרוע ראש, ממחר לקשור את סנדליו לאחר שינה טרופה על חוף הים בלילה ליד הנמל, מנער את החול מהטוניקה הקצרה שלו, החל לעלות בדרך השוק כשיעדו ברור לפניו, הליכתו המהירה והזחוחה בקווים ישרים, ולאחר כמה סטיות מדויקות בסימטאות העיר, מעידה שהדרכים כאן נהירות לו כלבן המקום. הוא נכנס לחצר אחת, שלף חליץ פשוט מקנה־סוף שהיה שמור בתוך בגדו ונשף בו נשיפה ארוכה ואחר־כך אחת קצרה, פעמיים. מקץ שעה קלה היו מקובצים סביבו כ־4 נערים. החבורה ירדה בעליות פרועה אל הנמל. שלל ירקות פירות וכיכר לחם שנחטפו מעל הדוכנים תוך מרוצה והסת־דעתם של המוכרים, בעזרת החלילים שבידיהם – היווה את ארוחת־הבוקר שלהם. אחד הנערים היה מסתתר מאחורי האיש ליד הדוכן ומבהיל אותו בקול רעש צורם באופן מיוחד, כמו של חיה, תוך משיכה בשולי שלמתו, וכשזה היה מזנק כנשוך נחש להרביץ בו היו האחרים לוקחים מהסחורה ונמלטים. אלכסנדר היה היפה המרשים והחזק מכולם, והפחות מיוחס מהם, ילדי משפחות הגונות ומוכרות בעיר. הוא היה ילד מאומץ שנמסר כעבד למחצה ע"י סוחר צידוני שלא ידע לענות לשאלה מי הוריו והיכן נולד בדיוק. ללא שום תעודה או מיסמך מסר אותו בהיותו רך בשנים לאיש יהודי ערירי ומבוגר, סוחר־גבינות לא־עני שחי באותה עיר־נמל שבחופיה בפרבריה ובשווקיה גדל אלכסנדר מאז הוא זוכר עצמו. אביו החורג דאג להכניסו בברית אברהם אבינו כשקיבלו לידיו, כדי שיהיה מקובל בחברת סביבתו.

עוד באותו קיץ, באחד הבקרים החמים, גילו הנערים תוך־כדי צלילות נועזות ושחיות רחוקות ממושכות במעמקי הים מחילה תתי־קרקעית שהובילה אותם עד למדרגות המרתף של חווילה פרטית אחת, חווילה של אחד מעשירי המחוז וניכבדיו, בפעם הראשונה, ואף בייתר הפעמים, לא העזו לעבור את הסף ולהיכנס לבית, הם ישבו לנוח במורד המדרגות הרחבות המכוסות איזוב חלקלק שהמים כיסו אותו וחשפו לסירוגין, ובשעות השפל אפשר היה לראות בבירור את ריצפת־הפסיפס המהודרת. אבל יום אחד כשייתר חבריו של אלכסנדר לא הצטרפו אליו, בהיותם מסורים לחובות שבני טובים אינם יכולים להתנער מהן, כמו לימוד תורה ותפילה, והכנות הגוף והרוח לקראת החגים תפשו את רוב שעות־היום לצד ההכנות בבית ובחצרות ובבית־הכנסת, הגיע לשם אלכסנדר לבדו, הים היה נוח ורגוע מאוד, המחילה היתה ריקה ממים כמעט עד לחציה,

ובשפל ימי כזה נוח היה לשחות ללא חשש אפילו בשעת ערב, הוא הגיע למדרגות החווילה והתישב כהרגלו לנוח מהשחיה הארוכה. ליבו פועם, המדרגות היו מוארות באור קלוש, שהגיע מלמעלה, ואז הוא קם ועשה כמה צעדים נוספים לעבר הצוהר שמבעדו נראה האור. הסקרנות, ואולי יצר כיבוש ושמחה, הפעימו אותו והוא פשוט לא הרגיש כיצד רגליו נוטפות המים נעו מדרגה אחר מדרגה בזהירות כאילו מודעת שלא למעוד או שמא לא להישמע באוזני בני הבית. זקוף, האוויר הצח כבר מרעיד את עורו הרטוב כשהצימאון החל להציק לו עד כדי כאב, הוא יצא מבית המדרגות בהיכנסו לתוך חצר אחורית לא גדולה ונפל על העשב. כאב עז בקרסולו כמעט מילט צעקה מפיו, בסיס שיש עליו כד ענקי לאגירת מרגשמים – ידיו מיששו אותו והוא נשען אל בסיס האבן ואל הכד העגול שעליו, לאחר שלא נזהר להבחין בהם קודם בגלל החשיכה. רוטן מכאב, עד לאותו רגע לא חשש אלכסנדר והכול נראה בעיניו שעשוע קל ללא דופי, מיבחן כושר לעמוד בו בהצלחה, אף דפיקת לב של נקיפת מצפון, רגש של אשמה, לא הכבידו עליו, הוא ביקש להציץ להשקיט את סקרנותו הרעבתנית, ליטול אולי אבן פסיפס לסימן ולשוב לחוץ הביתה. אבל הנסיבות השתנו עכשיו לחלוטין. הוא ישב, מתכווץ מקור, רק טוניקת פישתן קצרה דבוקה אליו, ופלגים דקים ומלוחים גולשים ממנה על רגליו וגבו ומעבירים בו צמרמורות, והוא החל לחוש ברע. מה אעשה? מה אעשה, או ליתר דיוק "מה עשיתי מה עשיתי?" הוא חשב על אביו, כבר כמה ימים לא ראה אותו, ועל מה שהוסכם ביניהם כי בקיץ הוא רשאי להיעלם מהבית ימים מבלי לומר למה ולאן. כעת הוא מתגעגע אליו ומשתוקק לשכב במיטה הרכה ולאכול ארוחה דשנה, אפילו עם אביו הקשיש, שריח גבינות הצאן השמנות נודף ממנו תמיד, כיאה לבעל המקצוע. אבל הוא לא יכול להיות כאן עכשיו ולעזור לו. לופת את קרסולו, כבש את כעסו מפני כאבו, בוודאי שלא היה כאן מקום לכבי או להסגרת עצמו לאנשי הבית, שאת קולותיהם כבר שמע. גבר אשה ילדה או ילד, בכל אופן קול דק וגבוה. אלכסנדר היה נער גא וחסון בעל אופי מחושל בדרך כלל. הוא החל מטיל מימיו בעודו יושב מנמנם על הדשא הקר ואחר נרדם, ידו אוחזת כל הזמן בניצב החרב הקטנה שצמודה לצידי הימני, מאחר שהיה איטר.

ז.

"הבארון מינכהאוזן" דיק חוזר בשעה מאוחרת יחסית לירושלים ולא מסרט הוא חוזר. הגיטארה בחדרו מונחת דוממת, כבר כמה שבועות שהבחור המתולתל בעל עיניו שפן ירוקות אפורות, ששורשי עפעפיהן ורודים תמיד כמו בדלקת, אינו מנגן בה. גונה פותחת את דלת חדרה בקריאת שמחה לכואו, אבל הוא מביט לפנים רציני מחייך קלות אליה או לא אליה? אוניות הווקמן צמודות לאוזניו, מתפרץ פנימה, פונה לשירותים, יוצא ומתהלך בדירה במיסדרון במיטבה, נכנס לחדר של הילה, היא אינה בבית ואינו יודע לאן להיכנס עוד. "מה קורה לך?" "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם המפיל חבלי שינה על עינינו ותנומה על עפעפינו ומאיר לאישון בת עין יהיה רצון מלפניך ה' אלוהינו

ואלוהי אבותינו שתשכיבנו לשלום ותעמידנו לחיים טובים ולשלום ותן חלקנו בתורתך ותרגילנו לדבר מצווה ואל תרגילנו לדבר עבירה ולא לידי ניסיון ולא לידי ביזיון וישלוט בנו היצר הטוב ואל ישלוט בנו יצר הרע ותצילנו והאר עינינו פן אישן המות ברוך אתה ה' המאיר לעולם כולו ובכבודו", במיבטא אנגלר-סאכסי ממלמל דיק קשוב לאורקל האלקטרוני שצמוד לראשו, ואחר כך הוא מסתגר מהר ובחרדה בתוך חדרו, שנשאר מואר וגונה שומעת אותו בקריאת שמע. כעבור זמןמה היא פותחת את הדלת ומציצה פנימה. דיק ישן, מכשיר הווקמן מונח על חזהו, האוזניות צמודות לרקותיו, ידיו מחבקות את המכשיר, למרגלותיו על הריצפה מחברות ודפים מלאים בכתב-ידו הילדותי, אותיות גדולות עגולות בעברית, היא רוכנת ומזהה: "אלעד ירד אל הירדן, הוא ראה הכול פורת, להרדוף אותו הריח, ממש כמו בראשונה" ו"כל המילים השמחות פרצו אז כהורה סוערת, אל פסגת החרמון הזוהרת... אשר בראש גבעה". כמה זמן עבר מאז ישבה לידו מעודדת ומסבירה לו את המילים באנגלית עילגת איטית, מבקשת את קירבתו. הוא למד עברית תוך נגינת שירים בגיטארה, מתוקים, מודה לה במיבטא אנגלי נבוך, בסדר, תודה, עכשיו אני רוצה לבד.. נסוג רשמי במאמץ, היא הבינה וקמה ללכת. לאחר ששב מחופשה קצרה אצל הוריו בנייריורק הביא עימו את מכשיר הווקמן והחל להקליט בו מישפטים יפים וקטעים מספרים ועיתונים, שירים ופיזמונים בעברית והיום היתה הפתעה ספק הפתעה, היא מכבה את האור בחדר, סוגרת בשקט את הדלת ונכנסת לחדרה, משתרעת על הבטן ברכינת קריאה על כרך ב' של קורות טום ג'ונס, פילדינג פילדינג ההולל השד וידדו הצייר הוגארת, איזה כישרון גאוני לנצח על כל כך הרבה דמויות בעלילה סימפוטית מטורפת, הכול ייסלח לו, הכול, בגלל ההומור הנפלא, גונה אומרת לעצמה כמה מילות חיבה נוהרת מהנאה למקרא עיניה וקמה. אני הולכת לקנות לי מנת פלאפל, במרחקמה ממבוא דקר מול מעונות הסטודנטים ע"ש אדלר, הרוח נושבת בחזקה קרה מאוד, אורות-העיר נשקפים למטה אדישים לקור ולרוח, יאורי-האורות מקדם אותה נוצץ בחושך. הדוכן של הערבי פתוח לשמחתה. גונה מתקרבת מהר אליו, סלאם תלאם שלום ערב טוב, מנה שלמה כרגיל, היא יושבת על שרפרף קטן ליד שביל החצץ שלפני החנות מתרכזת באכילתה. חבל שזה קורה לו, ואולי לא היתה לו ברירה אחרת. אולי לא, אותו חלום ניצח את כל המעצורים והלכטים מיסכן, הוא שמע באמת קול: "עמוס 23", כל הזמן מנקר בתוכו "עמוס 23", לשנות את שמו לעמוס, אבל בתוך פרק 23 - אין פרק 23 כמעט נואש כשבמוחו הידהד "פסוק 23", בכל עמוס חיפש פסוק 23 ובפרק ה' הגורלי נפגש באות שלו: "הסר מעליי המון שיריך וזימרת נבליך אל אשמע", חד וחלק, המסר היה ברור, להפסיק עם המוסיקה. חבל דיק, דיק המוכשר הקול שלו הקול שלך שהשתתק מאז, קול יפה, בקושי נמנע מלמכור את הגיטארה, כמעט שברת אותה בשם אברהם ועכשיו הווקמן עובד צמוד אליך יומם וליל. חבל, בעצם לא חבל ולא לא חבל, זו עובדה. "מינכהאוזן" נעשה חוזר בתשובה, "אני אוהב אנשים הרבה, חגיגות ברחוב, איפה הם כל האנשים, איפה כולם" לאלו אנשים אתה רוצה להגיע? לאמצע, לתוך האמצע המקום שם כולם נמצאים ביחד עכשיו, אני שונא להיות

לכד, איפה כולם נמצאים כחג? נפרדתי ממנו שם בכיכר-השבת הצפופה בעגלות ילדים ונשים חבושות פיאות עטויות רדידים אטומים וגברים לבושים שחורים וכובעים וביניהם הרבה אנשים סקרניים בבגדים אזרחיים, ציציית עפות ברוה וריקודי עיוועים של נטורי קרתא אחוזי דיבוק שמח בשיפולי מאה שערים מזמן? לא כל כך מזמן, כמעט שנה מאז שמחת תורה, אני שונאת צפיפות של המונים בחוצות, אם יושבים במקום אחד כדי לצפות או להאזין למשהו כמו באמפיתיאטרון או בגן, ניחא. אבל ברחוב פתוח סתם, משונה שדיק דווקא דיק נמשך לזה. גונה חוזרת לחדרה. לאחר שסיימה לאכול קמה והודתה. בחדר-המדרגות המואר עומדת לה הילה וקוראת מכתב שהוציאה זה-עתה מתיבת-הדואר. שלום, יש גם כן לך מכתב. השתיים מחייכות, לאן נעלמת פתאום, שואלת גונה. מתי? קודם. לא נעלמת, אני כל היום בבית, רק לפני שעה יצאתי, את מבלבלת עם יום אחר, באמת? יש לך דרישת שלום מהבחור שביקר כאן וטרק את הדלת פתאום ברח לך באמצע הכנת הקפה זוכרת? שלומה? כן, פגשתי אותו בשבוע הספר, מסלק ספר שירים אני מנחשת, אבל מה אנחנו עושות פה, בואי נעלה ונכין לעצמנו ארוחת ערב, אני רעבה, אני לא, אכלתי פלאפל. הביאי לי את המכתב שלי. הילה נותנת לגונה את המיכתב. ממי קיבלת מכתב, שואלת סקרנית עוד לפני שנפתח מיכתבה שלה, אבל לא לפני שסובבה פניה לראי הרחב כדי לבדוק אם הכול כשורה אצלה. הילה כהרגלה אינה עונה ועולה לדירה, גונה מתעכבת עוד רגע לפני הראי, מנסה לצוד את מראה הצדודית הימנית שלה כמו חתול המנסה לתפוס את זנבו במעגל, ראשה סובב ומבטה פוזל.

המכתב: לכב' גב' גונה אקנתולימון. גברת. פעימה בליבה הולמת יותר. עיניה רצות לסוף, היא נבהלת והופכת את המכתב, לא ייתכן. הזמנה לקחת חלק, לשמוח, אפשר לשמוח? היא חוזרת לאמצע המכתב, משפט: סדנה שתיערך בתאריך 9/78 עד 12/78. את מוזמנת, נא להביא איתך יצירות מפרי עטך, מה ששלחת עד כה היה מרשים מאוד. הילה הילה!! שש שקט, סליחה, כיווצה את עצמה מייד בזכרה את תרדמתו המבורכת של דיק שכנה לחדר. קפיצה לחדרה של הילה. הילה שכבה בחדרה מנמנמת. לאחר ששמעה את כל דבריה של גונה שאלה בפשטות קטלנית: איפה? מה איפה? איפה הסדנא הזו תתקיים. למה איפה כשיש מתי? ודאי שכתוב: גונה מקפצת לעבר האור ובודקת איפה, כדי להשיב להילה, אבל שתיקה משתררת בחדר, הפעם עולה קולה של הילה בחדר, מה קורה גונה? זו מתיחה? הראי לי. היא מראה לה, היא בודקת ובפסקנות יחידה: אין ציון מקום. זו מתיחה, אבל רצינית, וגם מיספר טלפון אין. אני אמצא את הכתובת, אני לא מוותרת, לא אוותר על השתתפותי. בנקודה זו פורצת הילה בצחוק-שאגה, בסיגנון הכי צרוף ונוקב שלה, אבן מתגלגלת ממש. לאן שלחת עד עכשיו את פרי עטך? למיספר, לתיבת דואר. הצחוק השואג גובר וגונה טורקת את דלת חדרה ומסתגרת לה. ניסיונותיה הבאים לקבל מבעל אותו מיספר תיבת-דואר את הגדרת מקומו הטופוגרפי במדויק היו בתחילה משעשעים, ואחר כך קיבלו גוון של סיוט. ככל שהתקרב מועד הסדנא המיסתורית התשובה היתה תמיד מסבירת פנים, מזמינה ומעודדת, אך נעדרת ציון כתובת, התחושה שמשטים בה הלכה והתעצמה בתוכה וברגיש של עלבון והשתאות נעימה מלאת

צילום: רונית הבר

שמחה, שמישהו מקרב אותה באמת. לא ידעה לאן לפנות ומה לעשות. מלאה היתה בכוח תנועה מרחבית, אבל חסרה כיוון ונקודת אחיזה אחת נוספת. מבחינה הגיונית ברור שהסדנא לא יכולה להתקיים גם בירושלים וגם בת"א באילת ודאי שלא. מכאן ניסתה לנחש להסיק מסקנות, אבל הן לא הובילו לשום תשובה סבירה וברורה. האם למען השם, רקעה ברגלה ביום שהתקבלה שוב אותה תשובה סתומה ומעוררת, בני'אדם כאן או שליחי שטן? שבועות'מיספר לפני מועד פתיחת'הסדנא מציעה לה הילה לפרסם מודעה בעיתון וזו לשונה:

אני גונה א. מבקשת מכל מי שמשתתף בסדנא לקטעים יצירתיים בשיר פיזמון ופרוזה שמיספר תיבת'הדואר שלה 04060 ר'0850 ים/ת"א וכמובן יודע איפה בדיוק היא מתקיימת, להתקשר אליי בדחיפות!!

תודה. גונה א.

טל'

המכתב שקיבלה הילה היה פחות מסעיר. מכתב שופע תיאורי חוויות של נסיעות קונצרטים הופעות מלהיבות ברחבי אירופה מידידתה הפסנתרנית, הם דיכאו אותה. כירסם בה כאב קל שפשה כנגע באיבריה הארוכים היפים והשבריריים. פאנימה ידידתה המוכשרת המטורפת למחצה עוררה בה שמחה ורחמים לא-מועטים על עצמה, חבטות שמעכו את איבריה הפנימיים בחלל'הבטן במיוחד, הם-באו והלכו. היא שכבה רפויה חסרת'אונים במיטתה, יותר נכון, מזרון רחב על דרגש חסר'כרעיים סמוך לריצפה רפודה בכריות. קראה לאור הנורה הכפופה למראשותיה וציפתה לצילצול טלפון מן החבר הנוכחי שלה. בחור ערבי מנאבלס, כשגונה ניגשה לקיטונה, נרגשת מנפנת במכתבה, ובנאיביות האופיינית לה שיתפה אותה בידיעה המשמחת.

ח.

האוטובוס מעיין כרם התנהל באיטיות במעלה ההר ומשום החשיכה שהתעבתה לפתע לא יכלו הנוסעים להזין את עיניהם כראוי במראה המרהיב שהיה חבוי בתוכה. הוא הולך ושוקע ומתרחק מאיתנו החוזרים אל העיר באור אחרון, ורק ריח הצבעים הירוקים לאינספור, החומים והזהובים מעורב במעט אורות הכתים שביצבו כחורכות שוקקות חיים שנית, חלפו על פני הנוסעים הדוממים באוטובוס והגיעו אליהם בעד החלונות הפתוחים למחצה, וברוח הקרירה שנשבה פנימה נישאו גם קולות יללה ונביחות וצופר מיסתורי ששיווה למקום אווירת נמל, רעש המכוניות העוקפות את האוטובוס בחוצפה חלף בגסות על פני הרשמים העדינים הללו של מעין כיסופים אפורים, לילה טוב לעיין כרם ולאורגניה. אדם אחד נזיר שהיה פעמונר במקום הזה בימי הביניים, שלומו, ושמו אנדריאס אנג'לו דונאטי, כתב שירים מופלאים בהשראתו, והספר יצא השנה אומר זוהר, וכמעט כולם באוטובוס הקשיבו לו כשניסה לצטט משיריו. הנערה בריח הפצ'ולי סובבה את ראשה אל מושבם של השניים וחיכה, אבל רק שלומו שישב סמוך לחלון קלט את חיוכה מאחר ופניו היו נטויות אליה כשהקשיב לזוהר וחיך חזרה, בעוד ידידו מקשיב ואינו רואה, חש כמרופף בחיוכו של שלומו ומחזיר לו חיוך מוכני בלי להבין מה פשר החיוך.

"בוא לקחת את המתנה שלך", מציע שלומו. פעם אחת, לא היום, הערב אני עובד עד מחר בבוקר, קריאה בדפי המחזה תמלא בשבילי את הזמן יותר טוב מ"שעות דורר" של לודויג שטראוס. אני רוצה לשנן את התפקיד שלי, הוא מרתק אותי, חבל, שלומו נפרד מזוהר, אפשר לצלצל אליך לשם בחצות? כן בודאי נפטפט מעט, ואולי נשחק לנו את תפקידנו בטלפון, אל תגזים, זוהר, יעיפו אותך שוב אם תתפרע או תתרושל, אין לי יותר כסף להלוות, אתה יודע את מצבי כעת, אגב אין לי עדיין חדר, להתגורר במלון, אפילו של ידידים, זה קצת יקר, האחריות מוטלת עליך, אתה צריך להתנהג בהתאם. די להטיף מוסר, יש לך מישרה מצוינת, להתראות. קולו של שלומו מהדהד באזני זוהר לאחר ירידתו מהאוטובוס במרכז העיר, זוהר ממשיך לנסוע, לא לחלום, די לחלום, תמיד אני שוכח איפה לרדת להחליף אוטובוס, אוטובוס מס' 10 לגילה, האם יש בשעה כזו אוטובוס מס' 10 לגילה? נשאל מישהו בתחנה. כן יש, הנה הוא מגיע, יש לי מזל, כן איזה מזל.

ברגע שמצא עצמו ברחוב יפו הסואן נזכר שלומו בנערה החיננית ובחיוכה, מרוב פיטפוטי שכה להיפרד ממנה, מבטו איחר בשניה לפוגשה, הוא עמד על המדרכה, סבב לאחוריו ושוב סבב לאחוריו ניגש אל דוכן הקיוסק לקנות סיגריות רויאל, אחר כך פנה לפסאז' המדרגות הצר שמחבר את רח' יפו לרח' המלך ג'ורג', הוא מואר בחנויות סידקית וחנויות של פירות יבשים ומתיקה גרעינים וכוטנים, מישמש בכיסו וחיפש טלפון ציבורי. הרחובות שקקו אנשים. שלומו לא טרח לסווגם ולהעריכם, מה קנו מה לבשו, האם מצב רוחם מרומם ומתמוגג מאוויר הקיץ המרענן כאן, או ששרויים הם במועקה מקומית אופיינית ומשועממים, האם הם הולכים בעיקר בזוגות או בצרורות משפחתיים או שרובם מהלכים לבדם, דתיים או חילוניים צעירים או זקנים, בני המקום או תיירים

מארצות רחוקות, האם הצעירים בבית־הקפה סטודנטים, ועל מה בדיוק הם צוחקים בקול, מה אוכלים שם במיסעדה?

שלומו הלך לו בלי להביט לצדדים בלי להביט למעלה או למטה, רק ישר ניכחו, מתעלם ממבטים של נערות ונשים צעירות שנטו להתעכב על פניו וגופו הנאה והספורטיבי. לבסוף נכנס לקפה "עטרה" ברח' בני־יהודה, משם הוא מתקשר בטלפון לביתה של הילה, והילה מצפה לשיחתו של חברה חמיד, קפצה ממיטתה בשימחה של סוף־סוף, אבל לאכזבתה לא היה זה קולו של חמיד כי אם בחור אחר, שלומו מזכיר לה את פגישתם הקצרה לפני ימים ספורים, היא מתקשה להיזכר, אבל לבסוף נזכרת, כן שלומה השחקן, שהחמיץ חדר וקפה, במה העיניין? הוא נבוכ רגע, שותק ומביך לפתע שהוא נמלט ממשוה ומבקש את עזרתה של נערה זרה לו, זיכרון חביבותה וחינניותה היה עוד עימו, אבל ארבעה ימים זה הרבה זמן ולא נותר לכך זכר, הילה לא הזמינה אותו וחיכתה להסבר, הוא שותק ואמר שתם התקשרתי, סליחה על ההפרעה וסגר. קולות העליצות והתכונה בבית־הקפה, הוא וזיהה מישהו וניסה לחמוק, הזכנית ניגשה אליו הוא מניע ראשו לשלילה ומשלם את מחיר השיחה. "איפה כאן השירותים?" שאל, מאחוריך בדיוק למעלה ואחר כך שמאלה. שלומו מטפס בגרם־מדרגות מעץ צר וחורק, הוא הטיל מימיו לבדו ואחר נשען על הכיור בתחושת בחילה, נאחו בקרנותיו כמו היה מקור כוח מיסטורי, בקושי הזדקף ואז חשכו עיניו והוא ממלמל: "כמה רע לי הרי רע לי", רגליו כושלות, זיעה קרה כיסתה את מיצחו וצדעיו, עוד רגע ייפול מתעלף, מישהו אווזו בו ומושיבו על כיסא קטן בפניה, שלומו עדיין לא פקח את עיניו, זולפים על פיו מים צוננים ולאט לאט שבה אליו רוחו ואז ראה לידו במעורפל איש לא־צעיר בגיל העמידה. "אתה המלאך? תודה" חייך אליו חלושות. האיש מביט בו בדאגה וליטף את ראשו. מישהו בבית־הקפה מתנדב להסיעו לחדר שבמלון ובשעה 9/30 בערך כבר מצא עצמו שלומו מוטל על מיטתו. הוא נייער בתחושת גירווי חזק, איבר מינו קשוי וזקור. מתחת למיטה היתה מונחת מיוזודה אפורה, - הידית מצופה בצבע זהב ופיאותיה מודגשות בצבע שני. המיוזודה נפתחה ללחיצתו ושלומו שלף מתוכה בחצי רכינה בובת־גומי מעוכה חסרת נפח, הוא חיפש את פתח האוויר והחל למלאותה בנשיפות ארוכות. לאחר שהבובה מולי התמלאה בכל איבריה באוויר ריאותיו של שלומו, סגר את הפתח שממוקם היה באחת מפיטמותיה, רכן שוב כדי להוציא מכיס רחב שלדופן אותה מיוזודה את הראש בעל הפה הפעור בתאוותנות מאובנת, שפתיו משוחות בצבע ארגמן ובתוכו לשוך־גומי גמישה. הוא חיבר את הראש לגוף הבובה בארבעה כפתורי לחצנים ואת חוט החשמל תקע בשקערוריות שבין עכוזה לגבה ולנקודה בקיר למראשותיו. הבובה החלה להשמיע גירגורים, הוא נבהל מהרעש וכיסה אותה בשמיכה הדקה, אחר כך נכנס גם הוא אל מתחת לשמיכה, ראשו על פניה סותם את פיה בלשונו וידי תועות, שדיה הפריעו לו, חזותה הנשית ציננה את יצרו, הוא נגס בה בכעס באזור הבטן בבתי השחי באזור הכתף באזור אגף־הירכיים ובאזור חלציה, רק הפנים והפה השביעו את רצונו, האחוריים רק באופן חלקי. משהו חסר לו בה, ריח הגומי נעם לו והזכיר את נעלי־הספורט היפות שלו. "גלי גלי, הקיץ בא

בנעלי גלי". הוא גיחך וסיים את המישגל החזיתי בנשיכה ארוכה כפיטמת הפקק, מרים ראשו כשהפקק שלוף ונערץ בין שיניו והחל שוקע בתוך הכובה מולי המתמעטת ומתחסרת תחתיו לקול האוויר הנפלט מתוכה ומכסה את פניו הגוהרות עליה בצחוק של ילד מאושר. סמוך לחצות מתקשר אליו זוהר ומעיר אותו משנתו, שלומו מספר לו על התעלפותו - תופעה שהחלה לחזור ולהישנות בשנה האחרונה מיספר פעמים ובדרך-כלל סמוך למצב נפשי דומה, מין עצבות קלה מתפשטת בו, געגועים בלתי-מסופקים שהולכים ומתחזקים לדיכאון ערגה וקיפוח. תחושה עזובה וחוסר חשיבות, אפסיות. "האם בכית קצת?" שואל זוהר. שלומו צוחק. לא לא, את הבכי אני משאיר לך, אתה הבכין בין שנינו. חבל, עונה זוהר ברצינות עוקפת: "טוב לבכות, זה מטהר". ארוחת-הערב מובאת לחדרו של שלומו באופן מיוחד והוא מפסיק את שיחתו עם זוהר. בנקודה זו ניאלץ להיפרד משני הידידים, שיחתם פרטית מדי ואווילית. הם דנים בארוחתו של שלומו, להבדיל מארוחתו של זוהר במרכז העולים. זוהר רוצה לשחק את תפקיד אלכסנדרוס בטלפון ושלומו מחקה אותו, מחרה-מחזיק אחריו בקול היתולי ומאנפף, כשפיו מלא במימרח כבד, בביצה ובלחם. המלצר יוצא מן החדר לא לפני שזרק מבט נוקב על הכובה המעוכה שלמרגלות המיטה, מעווה פניו ומתרחק.

ט.

למחרת בבוקר כשיצאה סוכנת-הבית של משפחת נריהו לחצר האחורית לשאוב מים טריים מן הבאר, נעצרה לפתע בבהלה כשהקרויה, היא קליפת הדלעת היבשה, צונחת מידיה והאבן בתוכה מתגלגלת בקול חבטה ומעירה משנתו הטרופה את אלכסנדר. בשניה הגורלית, לפני שצווחתה של האומנת נפלטה מחזה ונתקעה בפיה, הצליח אלכסנדר להוציא קול חיוך מבקש ומסביר בלשונם מה אירע לו. הוא העמיד פנים שהינו מלח שניצל מאוניה טובעת והבטיח לפצות אותה באוצרות השמורים עימו במקום מיסתור, בינתיים הגיעה במרוצה נערה כבת גילו, יפת-תואר ויפת-מראה, ומה הופתעה לראות את הנסיך ממשפחת המלוכה אלכסנדר בן מרים החשמונאית והמלך, שוכב שרוע עירום כפוחז בקרפיף ביתם. היא הביעה מייד את רוב שמחתה למראה ידידה, ואולם לא הבינה כיצד הגיע לשם, והרי צריך הוא להימצא ברומא במיסגרת חינוכו והשתלמותו לצד אחיו אריסטובולוס, כך זכרה כשנפרדה ממנו בפגישת משפחותיהם בירושלים. האומנת גערה באלכסנדר על ששיקר לה והסתיר את זהותו המלכותית. מאחר וידידנו שתק כדג ופניו לא הסגירו את מה שאירע בראשו בבטנו ובחזהו הרחב והמוצק, לא היה מה שיעצור את המשך השתלשלותם הטבעית של האירועים. הנערה החליטה להכניסו לביתם ולדאוג לו, היא חשה שיידידה גדל ונעשה מוצק ושרירי מאז פגישתם לפני צאתו לרומא. אלכסנדר היה דרוך מאוד ומפוחד, הוא ביקש לדעת את שמה של הנערה והצליח לקלטו אגב קריאתה של הסוכנת: ברניקי, ברניקי, ששש, שקט מהסה אותה ברניקי, ניקח אותו לחדרי. אלכסנדר מבקש להימלט, הוא מובל לטרקלין הפרטי של ברניקי, מקבל מים צוננים לשתייה, ענבים לחם וגבינה וטוניקה

כחולה נקיה עשויה מבד אטון רך. אכילתו הגסה והבהולה מעוררת צחוק אוהד מצידה של ברניקי. הוא מניח לה לפטפט ולהשתאות לשתיקתו לכיישנותו ממנה, לשינוי הרב שחל בו מאז, ביקשה לדעת. ביצאה רגע את החדר, כשבידה לבושו הרטוב אותו פשט מעליו, קם במאמץ רב ונמלט מבעד לחלון רחבי האוזן והסמוך לרצפה. הוא רץ מזדה לעבר פתח הניקבה שבקרפיף, החליק במהירות במורד המדרגות וקפץ למים, במים קרע קרע נכבד מלבושו ועשה לו איספלנית להדקה לקרסולו הכואב. לאחר שבלע מים וחש בגיאות הים הקריבה מיהר לשחות, לצאת מהניקבה ולפנות מיזרחה לעבר החוף שנדמה היה לו רחוק ולא־מושג, מאז התרוצץ בו והתגעגע אליו בכאב מוזר.

אביה של ברניקי, נריהו בן שפן, היה מנכבדי האזור ומקורב למשפחת המלוכה. מקור עושרו העיקרי היה סחר חלזונות שדמם נועד להפקת צבע התכלת עבור פתילי הציציות בלבוש הגברים בדרך הכשרה והבלעדית להם. מאחר שביתו שכן בעיר יפו לחוף ימים קל היה לו שבעתיים לנהל סחר ענף זה ששלוחותיו הגיעו עד מעבר לים, לנקודות־הישוב היהודיות ברחבי התפוצה, בסלאמים באתונה בקפריסין באייקניון במלוס באפסוס בדמשק ובקור־ינתוס. נוסף לפיקוח על ההפקה והטבעת חותמת הכשרות על חומרי הצבע התכול היה נריהו איש חכם ומסור לציבור ושירותיו כללו גם דרשות ואיסוף תרומות לבית־המיקדש והודעות שונות ליהודים שישבו ברומא. הוא היה מצוי, תדיר במסעות־שליחות ברחבי הארץ ומחוצה לה ובנו הבכור אביתר נילווה אליו. אשתו וכתו היחידה ישבו בביתם המפואר שבעיר הנמל לבדן רוב ימות־השנה ורק עבדו הנאמן שומר על הבית, וסוכנת־ביתם השמורה, נמצאים עימן. בחודש־החורף הקשים והמסוכנים למסע, ובים בפרט, היו נפגשים כל בני־המשפחה עורכים סעודות ומסיבות לשמוח עם ידידיהם ולהחליף רשמים וידיעות חשובות, מספרים את שעבר עליהם כשהיו רחוקים זה מזה, מה למדו ומה ניסיון חוכמה רכשו, ומה מישאלותיהם ותפילותיהם לעתיד.

שחייתו של אלכסנדר באותו בוקר קיצי מביתה של ברניקי קשתה עליו יותר מפעמים קודמות בהן חצה את דרך המים לצד חבריו בקלילות סנפירית, שהשאירה את גופו כמעט יבש ומנוער, כך היו מתערבים וצוחקים. משהו הפעם הכביד בשוקיו, משהו משך את אצבעותיו ושרירי גפיו למעמקי הגיאות הירוקה הטורקזית, משוט מיסתורי נתקע בין רגליו, נתקע בליבו, בחלציו במצחו בלחיו במותניו ציפורניו ובאוזניו, והלם בו בראשו לא הניח לו: "האם אני אלכסנדר בן מרים, האם אני אלכסנדר החשוב? אני אותו אלכסנדר? איזה אני..?" מעולף ושרוע על החוף כשבגדו קרוע ומופשל מצאוהו הדייגים ופועלי הנמל ממלמל כי אני אלכסנדר ש... לך ומצא ביתו של נער ושמו אלכסנדר בין אלף נערים יהודים שנקראים מחציתם באותו שם אהוב. לעת ערב התאווש ושכ לביתו. ובאותו ערב ישבו אלכסנדר ושניים מידידיו אבשלום ודוד למראשותיו בכיתו, סמוך למיטתו וניסו להציל משהו מפיו. אביו הגיש להם גבינות ומיתמרים וישב עימם. שתיקתו העמוקה של חברם ומבטי עיניו הזורחות עליהם היו אפופי סוד ומבוכה. הוא ביקש מהם שיסתכלו בפניו ויגידו לו איך הוא נראה, למי אני דומה, למי אני דומה, את האמת, ואל תשקרו כמעט צעק. השניים קמו

ובאצילות מנומסת כיאה לכנייטובים הודו לאביו, התנצלו שהם עוזבים ושוב התנצלו שהם עוזבים ועזבו, כמעט כריצה. ידיים הפיקה והחביב טובי המזג, יצא מדעתו לצערם. הוא לא הניח להם לצאת וביקש שוב שיגידו לו מה מראהו במדויק, מה מידותיו, ביקש להשוותן לשלהם, החל נצמד לדוד וקולו הידרדר רך ומתחנן ואחר כך מצווה ומתנשא והבריח אותם משם בבהלה. מאותו יום ידע אלכסנדר שימי נעוריו מושלמים היו ורחוקים, בידיעה כואבת זו נפרד מהם לעד. קרסולו החלים, אבל לא הבדידות והאלם. הוא החל מכין עצמו לקראת פגישתו עם ברניקי בדמיונו, היא ציפתה לו מופתעת, מבודחת למדי, בעוד זיכרון הימלטותו מביתם מעורר בה צחוק תמיהה.

צילום: דורית אבנור

"מי זה היה מי זה היה" נשמעת גונה בקול סקרני לאחר שהילה מניחה את שפופרת הטלפון. "איזה בחור מוזר" אה, שלומו, נשמעת שרב גונה, "איך ידעתי", מאיין אקה כוח לכל שלל הבחורים היקרים, נסיכי העיר שלי, ואני משרכת דרכי עם גוי ועוד עם ערבי ועוד עם גדהאיסט שומרוני פלסטינצ'יק, אבל חמוד באמת וכישרוני. ולא מפריע לך השיער שלו, אף פעם הוא לא מסתרק, גונה מבליעה את רתיעתה מהסבך הכהה והפרוע של השיער המתולתל של חמיד, החבר של הילה. היא היתה נתקלת בו במיטבה בשעת-בוקר מוקדמת או בגיחת לילה, לבוש חלוקה הכחול של הילה, מכין קפה או תה בעלי נענע, שערו מאיים לצדדים כסלילימתכת מחושמלים עבים ושחורים, סיגריה עשנה בצידו פיו הרחב גבותיו קרובות להבעת-ריכוז חמורה כמו הכין תרופה דחופה, מבט עיניו לא נראה ובקושי הפליט ברכת שלום או בוקר-טוב מאולץ עם חיוך ונהג ככן בית, ממחר לשוב לקן האהבים, שמאחורי הארון. שם היו הילה והוא ממשיכים בדיוניהם הסוערים על נושאים שונים בפרליטיקה ואמנות במין ביחסים עם הורים קולנוע וספרות, ולעיתים גם רכילות על אודות חברים ומורים, קוראים שעות במיטה זה לצד זו שותים תה וקפה מעשנים, נשלפים החוצה לפעולה שאינה סובלת דחוי, שיחת טלפון השתקת טלפון עשיית צרכים רחצה וכמובן כשמתקיימת הרצאה חשובה באוניברסיטה סרט טוב או נסיעה, ימים בילו במיטתם ממעטים באכילה מתכוננים לבחינות, לפעמים טועמים משהו קל לפעמים ארוחה טובה ודשנה, מארחים מכרים וידידים ושוב שוקעים בקריאה באיזה ספר או עבודה ונסחפים למישגל נוסף כלפעולה נעימה ברצף טבעי, לגימת מים ללא מאמץ כתוצאה מאיזו שורה שקראו בספר או רטט קל שהעביר שערו של הזולת בגוף השוכב לצידו מנומנם וחולם, או שפשוט נהיה קר לפתע וכפו הגדולה והחמה של חמיד חפנה בתוכה את ראשה הבהיר של חברתו האצילית והנערצת, פיו גהר על כתפיה ופיה וצווארה ונחירי אפה שקעו בתוך שערו. תנועה זו היתה עושה מדי פעם תוך כדי פעירת שפתייה אליו כשהיה ניצב על סף הדלת והיא עמדה מולו לקבל את פניו לאחר פרידה של כמה שעות או ימים בקריאה שמחה: חמיד חמיד. ברור, אם כן, שגונה לא שאלה לתומה מה ששאלה, אבל בכל זאת שאלה, הילה פנתה ממנה ודיקלמה לכיריים: "אני אוהבת את השיער שלך, אני אוהבת את הגוף שלך את העור שלו אוהבת את הפה שלך את הזין שלו והוא חכם ועתיר ניסיון" ופרצה בצחוק פיקחי ואירוני על מליצתה האחרונה, אבל כשהוריק הגיעו לכאן ביום ההולדת שלך והזמינו את כולנו לארוחה הגיגית במיסעדה, חמיד התחבא בארון, נכון, בארון. שתיקה.

חלומה של הילה להיות כוכבת, להיפגש עם החברה מן המיתרס השני כשהיא ניצבת על הבמה והקהל בחשיכה רואה את גופה את פניה "באור האמנות" שצריך לשלם כדי להזין בו את העיניים, אור האמנות, מתי תצוד ברשת אחת כמיני, מתי אהיה כמו פאנימה, היא החליפה אור שמש באור האמנות, אני יודעת שזהו רצונה, הוא מרבה להתרוצץ במוחה, במישפטים מתריסים "אני מוכרחה" ככאבים והתכווצויות פנימיות בהזיות כשהיות ממושכות במיטה בחושך

מכורבלת עם חמיד ובוכה בחוסר אור, כי התריסים תמיד מורדים בחדרה לקיר אטום. גונה נגינה בחדרה, אור השמש פוגע בכל פינה, ומסתור לא נמצא מפניו, בנגינתה ריצדו תמונות מחלומו של דיק, לא "עמוס 23", חלום אחר שסיפר לה אותו לאחר שהרגיש כבר כי גורל לכד אותו: מטייל הייתי בעיר זרה אחת מעריהעתיד החלומיות שבסיפורי איטלו קאלווינו, את מכירה. הייתי רעב וחפשתי חנות לקנות בה אוכל, נכנסתי למקום אחד לא רואה איש, שלטים מהבהבים וזרחים, מכונות בוהקות בחלונות־ראווה קטנים כשבכל תא קטן מונח כריך־לחם מלופת בבשר או בגבינה או בשוקולד, התאים מרובים ובהירים, הוא מזהה את הירקות והמימרח שמבצבץ לדבריו מכל כריך ממש, יכול היה להריח את מראה הסופגניה והעוגה הדשנה מיני הפירות והירקות התסיסו את קיבתו, משלשל מטבע ועוד מטבע לתוך חריץ המכונה "השוחד הרגיל", גיחך וגם היא, שולח ידו בתאווה ותופש בכריך הצונן נגס ברעבתנות ונדהם. שיניו נתקלו בחומר מוזר, גמיש, ומכחיל. הוא זורק את האוכל המדומה ומנסה שוב. כספו אוזל, כל התאים מתרוקנים ממזון השעווה, הוא ממשיך עד שנתקל סוף־סוף במיזונן קטן ובו אדם לבוש סינר לבן, הוא נאנח מרווחה, הרעב המציק וזיכרון החוויה המזעזעת מרפים את לשונו והוא מספר למלצר את הסיט ומבקש שיגישו לו משהו חם, האיש איננו זו, מחייך ומקשיב, דיק נוגע בו ומגלה את חומר שעוותו.

נגינתה של גונה נפסקת והחליל נפל על השטיח בהרהרה בדיק ובהבעת פניו כשסיפר לה את החלום הסיטי. איש מלבדה ומלבד הילה לא נמצא בדירה. נקמה בדלת, הילה מציצה מבקשת להיכנס, גונה שמחה לקראתה, כן, כן שבי, תשאירי את הדלת פתוחה. השעה 11 בבוקר יום רביעי, למה היפסקת לנגן? גונה עומדת בגבה לחלון ונשענת, הילה יושבת על הספה־מיטה ומציתה סיגריה. "בגלל החלום של דיק", "עמוס 23" לא לא, חלון השעווה, משהו אחר, היבטחתי לשמור בסוד. ספרי לי רק לי מבקשת הילה, בואי נשתה משהו ותספרי לי במיטבה. גונה עומדת עדיין ומתפרצת למיטבה. "למה את לא עושה משהו עם עצמך, מחכה שיגלך אותך פה?" עיובי עיובי גונה, ספרי לי את החלום אני מבקשת זה חשוב לי. למה חשוב לך החלום של דיק? קרה משהו? לא, אני מחפשת חומר מקורי, רצוי חלום, לעכד אותו לקטע בימתי רצוי מצחיק, יש לי זמן להתכונן שבוע. מה זה, מיבחן בד לניצבים בסרט או הצגה, לא ברור עדיין. יופי, משתפת גונה, מכינה לשתייה קפה בחלב. בחוץ נשמעים קולות ילדים משחקים מפטפטים ועגלות תינוקות. אימהות צעירות היוצאות לשבת בגינה או בגן־השעשועים שמתנשא מעל לבריכת המים ברחבת־בטון גדולה מאוד בראש מיגדל־מים בגבעה הצרפתית, החופש הגדול מורגש, נוכחותם הקולנית של הילדים המשחקים – עליזה וחוצפנית, רעבתנית כאילו, האוויר שלהם, כל האור והיופי רק להם נועדו והמבוגרים עומדים לשרתם, המים רותחים, גונה מפסיקה את זרם הגאז ומזוגת לשתי כוסות־חרס גדולות, הן שבות לאיטן לחדרה המואר חשוף־הקירות. גונה מספרת להילה את חלום הסיט של דיק: "הוא הולך ברחוב לאידוע בעיר זרה, לא בטוח שהוא עצמו אותו אדם, אבל בטוח במה שעניו רואות. חש רעב חזק, מתקרב למכונה אוטומטית מלאה בכריכים ועוגות, לוחץ

מכניס מטבע לוחץ מתחיל לאכול וזורק נגעל, כריך משעווה, המכונה מתרוקנת הוא נשאר רעב, לאחר שניסה את כל התאים ממשיך ללכת נכנס למיזנון, פונה אל האיש ליד הדלפק, מספר לו על הסיוט, האיש לא זו עד שדיק מגלה שהכול פה שעווה, ובדיוק באותו רגע הוא מתעורר ותופס את הווקמן שכיסה כל הזמן את פיו ורצועת המיתלה שלו רטובה נעוצה בין שיניו, מה דעתך? השתיים פורצות בצחוק היסטרי קצר שנקטע בצילצול הטלפון ובצילצול האינטרקום כאחד. השקט נדם מצריחות עורבים אלו. "כן, האלו?" עונה גונה "מי זה?" שואלת הילה באינטרקום. איש לא עונה, סתם ילדים, טורקת הילה את השפופרת. שוב מקרקר מכשיר הקשר הפנימי, היא רצה לפתוח את הדלת יורדת במדרגות בקלילות כדי לגלות מי חומד לו לצון שם, מציצה ורואה מישהו שעושה לה תנועות רמיזה: תני לי להיכנס. היא נשארת עומדת לטשת בו עיניים מעבר לדלת הכניסה העבה העשויה זכוכית משוריינת. מי אתה? אין קול. האיש חייך ועשה לפתע תנועות הצלה דוחות ואז תפשה שלפניה איש אילם, וכנראה גם חירש, קפאה תחתיה למראהו. גונה מיהרה לרשום את מקום הפגישה, מישהו נענה למודעתה. הסדנא היקרה לקטעי יצירה תחיקים כמובן והוא מתנדב להביאה לשם, לאחר שהרגיע אותה כי הכול בסדר, הכול רציני אין זו מתחה כלל וכלל, להיפך, לראשונה בארץ יש יחס מודע כזה לנושא הסדנאות. קבעו להיפגש ביניהם לצורך היכרות קודמת ברח' המלך ג'ורג', קפה "רונדו" או בקפה "עטרה" שבבך יהודה. הוחלט להיפגש ב"עטרה". מדויק וקפדני הפעם מבחינת המקום. מה שמך? יגאל משהו. "נפלא, יגאל להתראות נורא תודה. באמת נורא תודה שהתקשרת". רגע רגע, האינטרקום מקרקר שוב וגונה נבהלת ומסתבכת בידיה ממחרת להניח את שפופרת הטלפון בשמחה במקומה, העט נופל מידה השניה, אבל היא שמחה. מאחר ואיש אינו נענה במכשיר הקשר הפנימי היא מסוקרנת מחפשת אתר הילה ובסיבוב על קצה העקב היא נעה בריקוד לעבר חדר המדרגות לספר לה. הדלת פתוחה, על הסף היא מתעוררת בזכרה ששכחה לקבוע יום ושעה עם יגאל ועל אדות מס' טלפון לא שאלה בכלל, קורעת בזעם את הדף עליו פרטי מקום הפגישה וטורקת את הדלת. שוב אותה תחושת מיסתוריות כואבת, הבכי זוחל בגרונה, היא נוצרת אותו ומרימה בשקט את החליל שנפל על השטיח, מתיישבת על הספה נבוכה, אוכדת עצות מסתכלת במראה רצינית ואחר כפיסת השמים הבוהקים בין שני ביניני האבן הלבנים שמתבשאים מול חלונה הסתכלה בשעון וידעה שעליה להתכונן לצאת לעבודה.

י"א.

דעתה של ברניקי היתה זחוחה עליה, היא רחצה את כותנתו של ידידה החביב והאריכה להביט בגונה האפרפר הפשוט, חשה בטיבו הגס של הבד. מה קרה לו, מי שלח אותו, מאין הוא בא. עד שהגיעה לביתם האיגרת מאביה ואחיה כדרכה מדי שנה בשלהי ימות-השרב, לספר ולבשר לכולם את שובם הקרב, בצירוף ברכות נכבדים וקרובים והפעם בצירוף ברכתם של אלכסנדר ידידה ואחיו אריסטובולוס במכתב, אותם פגשו ברומא בבית אסיניוס פוליו המורה האציל

והמחנך הרומי הנכבד אצלו הם שוהים שנה ומחצה, והיא היום בת 14, כמעט בגילו של אלכסנדרוס, צעירה ממנו כמעט, ומאריסטובולוס השקט שביניהם בשנתיים.

אוניית הסוחרים התרחקה לה, השליח המביא את האיגרת עוטה עצמו ומחריש. איש אינו מסביר דבר והחשד רוחש בליבה של ברניקי - אין הוא ידעה, אין זה אלכסנדר שלה, אולי אבל, לא. היא קובעת בוודאות ועם זאת בסקרנות אוהדת נשאלת ברניקי: מי הוא, הנער שהוליך אותן שולל ודמה בכל מראהו לבנם של מרים החשמונאית והמלך הורדוס.

היא הצטחקה, מגנת בכינור קטן מניחה אותו בחיקה, שוב הצטחקה בתוך לימודי היוונית והמתימטיקה המכבידים עליה, גיחכה מדי פעם אל עצמה, מעוררת דאגה בלב הנשים בבית, אימה ואומנתה נואשו ממנה, כמעט שעות לא הוציאה מלה מפיה בטיילה בגן ביתם זה, שפאתו המערבית פתוחה אל הים הכחול. ובשעות הצוהריים החמות בשלה בתוכה תוכנית: תיעשה בחינה לנער המופלא, שאלות שפיתרונן ידוע רק לידידה הנסיך, ולה כמובן, ולמקורביו המשכילים והאצילים באמת, ואז תדע בוודאות, אז הוא יידע, חשוב יותר כי יידעו הכול.

לבושה, לפי זכרוני, בשמלת־אטון שקופה למחצה, לבנה מרוקמת בצבעים עדינים ושערה אסוף בתיסרוקת מוגבהה לפי אופנת נערות־רומא האצילות, שזור בסרט כחול שביצבץ והבהיק למרחוק מתוך שערה השחור, יתפה וחשופת זרועות מתרוצצת כציפור סתורה קסומה התכוננה לפרוח אליו אולי מחכה, סעורה לא אזרה אומץ לרדת אל שוקי העיר התחתונה, איזה גורל מצפה לה. אלכסנדר הסתגר בעליית הבית. חבריו נטשוהו באמתלות שונות, התעלמו מחיזוריו אחריהם, הסתגרו בלימודם בינם לבין עצמם. הוא החוור, שיזפוננו פג ועיניו בערו. הוא התרוצץ כחית פרא, מגודל זקן, עוטה מיני מחצלות צמר גס ועור ובדיראגמן ישנים, מתהלך זקוף עטור בעקל־חבלים ונקפה למותניו, ממלמל מדבר נואם, מתנחשל בקולות שונים, ואחר כך פסק כאילו דבר לא אירע לו, חזר למסילתו להיות אדם מן הישוב עובד עם אביו בשוק, מתמקח עם הסוחרים ואנשי השיירות, מעמיס את ארגזי הגבינה ומובילם לשוק, משוטט סביב ביתו ולעולם לא יתקרב עוד אל הים, עורפו למערב ופניו מזרחה. החיים בעיר־הנמל הקטנה נמשכו, אלו מאורעות העיבו על הדרים בה, הידיעות הכבידו עליהם, הדאיגו אותם סיכסוכים בצמרת השלטון. המלך הורדוס חולה אהבה למרים האומללה בקיברה, משתולל מקינאה וכאב, מפור כספים על בנייני פאר ונמל קיסריה הולך ונשלם, מלחמות עקובות דם בין שבטי הערבים והאדומים. אנשים תאבי שלטון נבערים וגסים פושטים על הארץ כנגע, שלות החיים ופשטותם שרויות בצל איום. רבים היהודים הפרושים השונאים את הורדוס את משפחתו האדומית רודפת המדנים והחכמים שבהם מסתתרים, כובשים קולם כמאמר הליל הזקן: "נגיד שמיה, אבד שמיה" המגדל שמו מאבד אותו - נותנים עליו עין רעה וגוזלים ממנו ומשמידים אותו, ומישפחת הצדוקים המיוחסות לא הסתירו געגועיהן ונטיות ליבן לבית החשמונאי, למלכותם האבודה תחת ידיו המכלות של הורדוס ואחותו שלום הנוכרית ירוקת

הציפורניים, והיו גם חנפנים וצבועים תככנים דוגמת האיש אברוקלס הסופיסט הספרטני מיוון שמעלליו הקטלנים המיטו אסון על שני האחים הצעירים אלכסנדרוס ואריסטובולוס בני מרים החביבים, על העם לכיתותיו ומפלגותיו. "אלכסנדר אלכסנדר" מילמוליהן של הנערה ברניקי והזקנה שעזמה נראו בהזיותיו ובחלומותיו הטרופים כדגים ביבשה ופניהן מביעות פליאה וקולות השתוממות הוזה: הוא בנו של המלך, העלם החמוד והשובב, שידו בכול בצידי וברכיבה במיני חידות ומשלים, נגינות ושירה, מבדח את הסובבים ממציא שמות לציפורים וחרוזי לעג וקילוסין על בני־ביתו הנכבדים מדקלם. לא ייתכן לא הוא לא הוא לא הוא אבל כן הוא זה הוא עצמו. קולה הגבוה והמתוק של הנערה, קולה העבה והחודר של אומנתה. ברניקי ברניקי העוד אינך מכירה את ידיך? מתי תכירי את ידיך? מה לעשות מה לעשות איתו, עם אלכסנדר? הוא מתעורר ועוד השאלה עומדת עליו בכל כובדה הממש, נמלטת מחלומו ורודפת אותו, עליו לצאת אל שוק־הגבינות לטבול בזיעה באור שמש בין גושי גבינה ובדים רטובים וחמוצים ממלח ומים ונפשו קצה בחיים אלו.

י"ב.

עיתוני הבוקר מגללים על שולחן משרד־הקבלה של מרכז־הקליטה בגילה. הבתים הקטנים מאבן, שחיתותיהם פונות מיזרחה ודרומה, בוהקים באור השמש בלובנס, נראים חדשים ומצוחצחים, סמוכים מאוד זה לזה, משובצים בין שבילים צרים מרוצפים ומתפתלים במורדות ההר, חובקים את גושי הבתים הדו־קומתיים, ואנצי צמחים רכים מטפסים, קבוצות אפונה ריחנית ומרווה ירושלמית אמנון ותמר ושתילי פרחים מתכוננים לפרוח. מישמרת־הלילה מסתיימת בעוד עשר דקות, זוהר מתקשה להתעורר, הוא מטולטל למקומות משונים ופרצופים שמעודו לא פגש נוגעים בו. מחלק העיתונים עומד וצוחק למראהו, להבעות פניו ומילמוליו הטרופים. השעה 7, צילצול הטלפון ממושך מדי ומהדהד מדי, בדיוק ברגע זה נכנס מחליפו של זוהר, סטודנט ג'ינג'י, חביב וממושקף, ובמיכטא רוסי הוא עונה לקריאה, "מה כל כך מוקדם, השתגעתי? שם ישנים עוד, אי־אפשר, אני אדיע לו, כן הוא עוד ימצא מישרה, אני מכיר אותו, חבל שאתם לא מעריכים אנשים כמוהו, טכניקה טכניקה, יאנוש שווה 10 מהנדסים, כן ת־דה רבה"

ראשו של זוהר כבר מוסתר מאחורי עיתוני הבוקר, אצבעותיו פרושות וצובטות את הגיליון הרחב. העיתון נושר ממנו והדפים מתפזרים על הריצפה, הוא מתכופף אינו חוזר לפרוש את עמוד הכותרות הראשיות ונשאר בתחום המודעות והצעות עבודה ועבודה אין. מישרות לאין ספור ואף לא תפקיד, הנה: "חב' ביטוח ותיקה מציעה לך להצטרף לצוות יועצי ביטוח, אני, בירושלים בכאר־שבע. אם אתה בגיל 25 ואילך השכלה תיכונית עשירה, מסוגל לנהל מישר, אני, שואף להכנסה גבוהה, אני, נוכל לקלוט אותך ולהכשיר אותך ולתת לך ביטחון להכנסה בתחילת עבודתך, אנה פנה לחב' ש.א.ש. בע"מ, דרושים לעבודה בטחונת עונתית בוגרי ב"ס מקצועיים." "דירות וחדרים להשכרה קומונת בחורים יוצאי צבא, העליות מחייבת. בבקשה להתקשר.

קטמונים – בדירת סטודנטים חדר ליחיד/ה, רצוי בחורה הגונה, חשוב הניקיון (איזה ניקיון, שואל זוהר), "מחפשת שותף נאה ושקט". זהו זה, "טוביה צפיר ודובי גל – אדם וחבל. חבל חבל. גדי יגיל – היקיתי לך ארצי. תיאטרון הזמן "בילבי", "יין וזמר בכפר הנופש". "סולה סולה" מחזמר אפריקאי כובש. מתי כספי – הקורס מארץ פוץ, "חכם וכלה" – בידור ערב עם אריק לביא. שוקולד מנטה מסטיק – הלילה הראשון. התיאטרון החי מציג מחזה הומור שחור: "הכל תלוי בתליין", ביריד המזרח יש לונה פארק, בואו לבקר בהמוניכם, "אדם בתוך עצמו הוא גר" – זוהר מצטחק למקרא שורה זו, השיר העצוב והיפה של שלום חנוך נשמע לו תמיד "אדם בתוך עצמו עוגה" והרעיון מצטמצם למגורים בלבד, לגור בתוך עצמו. כן, אבל דירה, דירה עולה ביקור אפילו שם. הוא מתישב על הכורסא. בעמוד הראשון של העיתון מודיעים עוד כי בגין מבקר בוואשינגטון, המימשל מצליח לתקוע טריז בקרב ידידי ישראל, דיפלומטים אספו מידע לקראת ביקור בגין בארה"ב, בגין מכין שיעורי בית לקראת פגישתו עם קארטר. שמעון פרס מרואיין: ימים ראשונים באופוזיציה "גהינום גהינום גהינום", פלטה המזכירה הותיקה של פרס, "איך אפשר לעבוד בלחץ כזה", "פתאום הכל נראה אחרת" אומר מר פרס, "במקום לקרוא בזמן הנסיעה אפשר להציץ החוצה, להתבונן באנשים ברחובות ובעצים, זה דבר נפלא, פתאום העולם נראה יותר אנושי. האנשים יותר יפים, החיים יותר מתוקים, ושום דבר לא בוער". זוהר נראה שבערצון ומקריא את הכתוב לכל הסובבים במשרד, השעה כבר כמעט שמונה ויום נמרץ ותוסס עומד לפקד את המקום, "אני כל הזמן באופוזיציה, להיות באופוזיציה זה לשבת ולהסתכל איל המרכז מתפוצץ, חה". זוהר ממחר להסתלק לפני שיבואו ויצבאו על המשרד פניהם הלבנים והחרדים של העולים החדשים מרוסיה ומרומניה, הם מהלכים נמרצות, כבושים בתוך עצמם, מלחשים בחשאי זה עם זה ברוב תכונה, עיניהם דומעות, של הנשים בפרט, והילדים עגומים ומלאנכוליים. הגברים קשוחים רציניים מאוד ועיניהם בוערות. הדאגה לפרנסה אוכלת את ימיהם הראשונים בארץ, בקרים מקסימים וחופשיים בהרים הולכים לטמיון, מעומס מעורפל של זכרונות ובגדים מארצות רחוקות.

מפני כל אלו מתרחק זוהר, אוטם עצמו מכל קשר אפשרי, אין לו תשובה לשאלותיהם הנוקבות אותו בריגשיאשמה סתומים ומאיימים, שם בגבעת רם מיקלטו הטוב והבטוח, בספריה הלאומית יש אולם אחד ובאולם פינה קבועה ליד כותל זכוכית. המשקף אל מכביאבן סגור ונקי מכול, מחוסר תיקרה, שהאור והגשם נופלים וממלאים אותו בקיץ ובחורף.

גונה יוצאת לעבודה, חולפת על פני הראי ונדדמת למראה המשונה של איש מגחך סתומות לעברה מבעד לשימשת דלת הכניסה. שיניים ספורות מזדקרות מפיו השומם נוטף הריר, והילה אוזת אותה בסלידה. "איך תצאי גונה, איך תצאי". גונה, רגועה, נמלאת עוז ותושיה, פותחת את דלת הסורגים הכבדה לרווחה ולעזרתה מגיע דיקי הנראה מתקרב מולה ברגליו הארוכות וסליקניות בידיו. הוא שולף אפרסק ורוד בשרני ועסיסי ודוחף אותו לידי האיש האומלל והנבון, עכשיו לך מפה. לעזוב את המקום. זהו שימליה השוטה, אילם, אבל לא חירש לגמרי, הוא בסדר לא מסוכן, בלתי־מזיק, מה יש מה יש? הילדים הקטנים

הולכים בעיקבות השוטה, אחד מהם שומט לו את האפרסק מהיד ובוטט בו כבכדור, האיש מייבב ומתרחק. גונה גוערת בילד בצער, אבל ממחרת לדרכה, האוטובוס לגבעת רם מגיח בסיבוב, משטימתה נשארת כבושה בתוכה. בהיכנסה לאולם הקריאה 'יהדות' הבחינה מיד באותו בחור עימו היא מחליפה מבטים ארוכים ועמוקים מזה כמה ימים בשבוע האחרון, יושב תמיד באותו מקום, ליד השימשה הגדולה, בוהה אל האור, קורא ב'קדמוניות היהודים' באותו הכרך, לא רושם לא מצלם, רק קורא ובוהה לסירוגין בספר בחלל המואר מבעד לדופן השקופה ובה. גונה חדת-ההבחנה היתה נוטלת את הספר לאחר לכתו ומניחה אותו במקומו במדף, מעלעלת בו לפני כן וסקרנותה גוברת בה ומפילה את שיעמומה.

צילום: דורית אבנר

י"ג.

ואולי הוא הבחור שטילפן אתמול, יגאל? האפשרות נהפכת בה לקביעה, תוך שעה מבלי לגרוע ממנו כמעט את מבטה. משום מה פועם ליבה כשמבטו נוגע בה, מבושת כאילו היא מסתירה דבר־מה וקצהו נחשף ברבים, למה השבה שהוא יגאל? בגלל התלתלים, בגלל הבעתו החולמנית או בגלל שהסתכל בה. ואז הוא חייך לפתע ואחר המשיך להתרכז בספרו. מנהלת אולם־הסיפריה נכנסה, וגונה קטעה את הרהוריה ומבטיה, שבה להתיישר ולבצע את כל הפעולות הנדרשות במהירות, לפי שיתמלא האולם בקוראיו הקבועים והלא־קבועים. המקום מילא אותה כרוח קונדסית, במחשבות על מעשי התגרות באנשים המכובדים: דוקטורים, מסטרנטים ועוד אנשי מחקר, סטודנטים ומיני אורחים, שישבו רציניים מאוד בשורות ארוכות זה ליד זה, פונים לחיית וערימות עיתונים וספרים מהוהים מסתירים את ראשם כמחיצות הגנה בקרבות החרישיים שניהלר ימים וערבים שלמים, וסטודנטיות מפורכסות מעכסות בשמלות מיני וחצאיות הודיות מתנפנפות בשיער פרוע מסתובבות ביניהם, משעשע לראות את הגב' פוסקלינסקי מתכופפת ברכינה עמוקה על השולחן שמנגד, חושפת שוקיים שמנות וירכיים לבנות וקצה לבן של תחתון, גרביים קצרות בנעלים בלות. או את אדון סליפניק המצחין בבגדים כהים ומרובכים או את האיש הקירה וחלקי־הפנים שדמה ללותר, כל יום בשעת הפתיחה בבוקר התיצב וביקש תנ"ך שלם בהדרת חשיבות. או את הבעל הצעיר חבוש כיפה, פניו מתוקות וחלקות, זקן עדין ועשוי למשעי עוטר את סנטרו ואשתו החושנית והדקיקה במיכנסי־קטיפה הדוקות ובשיער קצוץ וצבוע היתה נכנסת לאולם, ניגשת גוהרת מעליו ומעודדת אותו במשיכות ציפורניה העשויות היטב, מרפרפות קלות על עורפו ובלחשה באוזנו, גונה קלטה את פניו פזורות־הדעת במבוכת טילטול בין תענוגות ידיה של אשתו לבין חובותיו כתלמיד מחקר. הוא התגבר הפעם ואשתו נפרדה ממנו וחלפה יצאה לה מן האולם לא לפני שחייכה עוד פעם וניפנפה לו לשלום ובושם כבד נישא בעיקבותיה, ככה חזר טקסי־הפיזוויזים מיספר פעמים, פעם נשאר ופעם הצליחה היא להוציאו ממקומו ובחדוות ניצחון היו יוצאים שניהם וגונה היתה מקבלת את ספריו ושמה על המדף המיוחד למישמר, על שמו. מעל לאולם הוקצה מדור מיוחד לספרי מסעות וספרים שנושאים ירושלים וארץ־ישראל, כתבי־עת ועיתונים עבריים ישנים, קומת־ביניים זו נישקפת מעל האולם, מכסה את חלקו הדרומי כמירפסת פנימית מוגבהת וקודקודי הקוראים היושבים למטה וספריהם נראו היטב לעומד בה. ממקום זה בדיוק, תוך הישענות על המעקה, מאריכה גונה להתכונן באנשים השליוויים, המרוכזים בשאננות עמוקה ואדישה, שהרגיזה אותה וגירתה אותה, כאמור, להרהורים ודוניים קונדסיים לעיתים תכופות למדי.

מי הודף את דלת האולם מבחוץ? עיניה של גונה נעצרות על הסף, לפני דלת־העץ הגדולה היא רואה להפתעה הרבה את שלומו צועד לאיטו היישר לעבר הבחור החולמני שליד השימשה, אחרי נכנסה אחת העובדות מן המישמרת הבאה ואחריה מייד נכנס דיקי, ובחור היושב ליד השימשה הרים את פניו בשמחה לקראת שלומו, לאחר שישבו מעט ודיפדפו בספר התווכחו,

הספרנית נקשה בעפרונה על דלפק־העץ הרחב בסימן של מורת רוח, השניים הביטו בה ושתקו, אחר כך קמו והסתלקו מהאולם, גונה מצפה לעוד סימן מבט קופאת על מקומה שביציע מלווה אותם ביצאם וממהרת בריצה אל שולחנו של יגאל (שמו המשוער של הבחור) לוקחת את הספר וקוראת. דיקי מפתיע אותה, מה שלומך גונה? את עצבנית היום, איזה ספר זה, קדמוניות כרך ג. הוא מתישב במקום הפנוי של יגאל ומתחיל לקרוא בכתוב כמשועשע. השורות היו מודגשות בעיפרון עבה, גונה חטפה ממנו את הספר, והתרחקה משם. דיק השתקע בלימודיו: כיכוב הגאולה של רוזנצוויג, ספר מאמרים על יהדות מאת ליבוויץ, תנ"ך שלם עם פירוש רש"י ובצד נשען ספר באנגלית 'מה מעיק על פורטנו' (באמת מה מעיק).

המשך אותה פיסקה מודגשת ומקושקשת בהערות שוליים ריתק אותה, היא הכניסה את הכרך למקומו במדף, עומדת בגבה לקוראים, "האם את בטוחה שאינך רוצה בו עוד?" אמר הקול מעבר לכתיפה, לחש מפתה סמוך לרקתה, במי, בספר הזה? שטויות. שלומו שלומו! הוא שולף את הספר ויוצא מהאולם, לצידו היא הולכת בהיסוס מבויש. ההיכרות קצרה וחטופה: זו גונה, אני זוהר, בואו נשב למטה בקפיטריה, לא לא צריך להחזיר את הספר למקומו. מעין דומיה משתררת ביניהם. מבעו של שלומו כשל שדכן ומלאכתו מושלמת לפניו. זוהר וגונה - אחד לעומת השניה - עומדים ושותקים והספר בידי.

"אתה לא יגאל, אני משערת", מי זה יגאל? "אינני מכירה אותו רק דיברתי איתו, אבל אתה לא יגאל, יש לו קול נמוך שונה, בטלפון אפשר לשחק", "אבל זה לא אני, מבטיח". רגע ההתוודעות הראשון ביניהם נשכה מהר והם החלו לדבר ברצף תכוף של משפטי שאלה וחיווי קצרים, שנעשו ארוכים יותר. אחר כך, עד שחלפה שעה ועוד שעה ורגע אחד נעצרו על המידשאה לעומת הברכה וצללי המוטות הכסופים שנעים בגובה, ונשענים כל אחד בנקודה אחת בלבד, על שני עמודים דקים ותמירים שמזדקרים מתוך הברכה, מתבוננים בהם וביחד משתתקים, "שימי לב שהמוטות לא נוגעים זה בזה אף פעם, שואפים לגעת אבל לא נוגעים". הסכימה גונה, מסביב היתה המולה רבה, סטודנטים התקבצו ליד הכניסה לאודיטוריום, צלילי "התרנגול" מתוך 'סריטת הציפורים' מאת רספיג, מזמינים לקונצרט הצוהריים, המוסיקה הידהדה ברמקול כמידי יום שני בשבוע וכל מיני בטלנים ומנמנים, אלו ששעתם פנויה להם בין השעורים ואלו שיצאו לחלץ עצמותיהם מתוך חדרי ההרצאות והסיפוריות ועוד אוהדי מוסיקה עמדו ליד הקופה. אין הדבר משנה אם גונה וזוהר אכן הצטרפו לשומעים או שלא הצטרפו לקהל הקונצרט, אולי תרדמה שהיתה נסוכה עליהם אחזה בהם לפתע בטלטה סהרורית ומשכה אותם למקום שלא חלמו להגיע אליו ביחד לפני שעות ספורות בלבד.

שוב רכון היה דיקי, מתאמץ לשחרר את הפתיל של ציציתו, כמו אתמול ובאותו מקום, נכרך סביב הבורג כמושב הכיסא וברגלו של הכיסא, "אולי כדאי פשוט להכניס את כל הכבודה המתנפנת הזו בפנים? אני במקומך הייתי גוזזת ודי" את מדברת על להצניע, ואני דווקא רוצה שיראו, אמר לאחר שסיים בסבלנות רבה. הילה ניצבה לפניו ליד שולחנו ופניה סובבות אחר עיניה, שסקרו

את הקוראים באולם יהדות ובאולם הסמוך, מרפרפות באוויר, נחבטות בספרים בפרצופים ובשולחנות, שבה להביט בדיק, "איפה גונה? דיק איפה היא, היא היתה צריכה להיות כאן". את כועסת והכעס אסור אסור, קולו הנינוח הפסקני של דיק הצחיק אותה, אתה דיק מיקרה אבוד, היא פנתה ממנו ליטול ספר כלשהו, מקפלת את רגליה תחת חצאיתה השופעת על המושב הפנוי שמצאה, דמתה לרוכבת תמירה וגמישה במרחבי ערבה משונה זו ובכך הסיחה דעתם של כמה לומדים עבדקנים סביבה לשאול "וזה מה היא עושה ביננו".

י"ד. בארץ העוללים.

זוהר וגונה פסחו על דלת הכניסה של אולם הקונצרטים ויצאו מרחבת האוניברסיטה, "שמעתי עלייך" – המשפט הידהד לרגע באווניה של גונה כאילו אמרה אותו בקולה, ולא היה זה קולו של זוהר. "שמעת עליי כמה נעים." "שלומו אמר שאני מוכרח להכיר מישהי שדומה לי וגרה עם בחורה בשם הילה בגבעה הצרפתית". זאת אני, האם אני דומה לך? בשום פנים לא. גונה ביטלה בקוצר-רוח נעלב את הדמיון, אבל השאירה אפשרות לבלתי-צפוי, שמא זהו הבחור המקנן בתוכה, קולו של איש נעלם, שמדהדה במוחה ומוליך אותה למיסדרונות ארוכים ולכיכרות, לרחבות ולהצטלבויות קסומות ואפלות שרוחות-פרצים נושבות בהם בגלים מבדרים בתנועות ריקוד, פנטומימות מצחיקות, חסרות פשר בינה לבין עצמה, השדים שלה. "אני מוגבל בזמן, אבל נלך לעיר העוללים", דיבר זוהר. וכך מצאה עצמה גונה מובלת בידו של זוהר. היא רצתה לעצום את עיניה ולפקחן כשיגיעו למחוז חפצם, שעת דימדומים, העצים מתחילים להשחיר ולהשתקף כריקמה בשמיים העמוקים באדם וכחול אוקיאני, כמותם גם גגות הבתים על הגבעות באופק והרוח הצוננת הרימה אותם כמו חסידת ענק אל ארץ העוללים. כשהגיעו עמדו לפני כניסה וחיכו. התור התארך במפותל, אבל התקצר במהירות מפתיעה, תודות למיתקן הלאקמוס. רבים נשארו בצד מחוץ לשער הכניסה, מזילים דמעות חרישיות מבויישים בביכיים משמיעים קריאות-גנאי מבחילות, מצטופפים בגעגועים וכיסופים או שולחים מבטי ארס חודרים ולוהטים באותם שעברו ונכנסו לרחבת עיר-העוללים. מנסים להערים שוב על בוחני הכניסה, מביאים דפים חדשים מכוסים בכתב-ידם ונכשלים שוב במיבחן הלאקמוס האכזרי, פניהם מתעורות וכל כישלון מרחיקם עוד יותר מאפשרות הכניסה למחוז חפצם – "עיר העוללים". דומה היא ארץ-העוללים לשינה ברוכת-חלומות ולאהבה ששונאת את רודפיה וחומקת מדורשיה, וההיפך ברור מאלי.

המקום היה מוכר לגונה ולזוהר עוד יותר, הם החליטו להישאר ביחד ולהציג עצמם כתאומים (לא זהים). רוח קונדסית איחדה אותם, זוהר הצטחק לעצמו וגונה נהנתה להיות מחוזרת לאחר ימים רבים של עזובה ובידדות. מסביב התגוללו דפים צבועים בירוק, מכוסים בכתב-יד שונים, גדולים וקטנים, עגולים וקופצניים, יפים ותמים מכוערים ומעורפלים, אלו היו דפים שפסלו את בעליהם להיכנס לעיר-העוללים לאחר שטבלום בנוזל מיוחד במיבחן הלאקמוס הנורא והמדויק. גונה אספה כמה מהם וזוהר השליך אותם מידיה, "היזהרי, אל תיגעו

בהם, זה מוקצה", "אבל לא מדביק", מתריסה לעומתו. עודם מתווכחים, חש זוהר טלטלה עזה בגבו. הוא מנסה להסתובב לראות מי הוא שמעו לגעת בו כך והתקשה, חש את גופו כמשהו מוצק ומאובן. "יש לך חזרה יש לך חזרה, שכחת בוא מהר אני מחכה לך". הוא הצליח לסובב את ראשו, צווארו חרק כשראה וזיהה את שלומו ידידו רכון מאחוריו, "שוב שכחת יש לך חזרה בתשע, אתה מאחר, תפסיד את התפקיד שלך אידיוט!" הוסיף צימוק לסיוס. "איך ידעת שאני פה?" "אני יודע". "איך?" "אני מכיר אותך". אמר במשיכת הברות שמשמעותה אני אוהב אותך, אני יודע מי אתה. גונה הסתכלה וקלטה חדר קטן דהוס ומאובן. היא ישבה על כורסא, מעליה תלוי אשכול בגדים וגרביים וחוד מיטריה ארוך מאיים על ראשה. שיערה הארוך מפוזר פרוש על מישענת הכורסא, מתבדר ברוח־בוקר נעימה, שנשבה פנימה בעד החלון הפתוח. זוהר קם מייד ממיטתו לבוש בבגדיו, התנצל והדף את שלומו המגחך לעומתם אל מחוץ־לחדרו. "אני אבוא, לך עכשיו לך". גונה ישבה בוהה ניכחה נדמה היה לה שהיא בחדר תל־אביבי מוכר, תחושה זהה מאוד עברה בה למשמע צלילי הבוקר שבקעו מהראדי, נגינת־חליל קסומה בקטע מאת גלוק: אורפיאוס ואורירדיקה, מחול הנשמות הטהורות. זיהתה את המוסיקה לעצמה לשתיקה מועמה מסוחררת משעורי החליל בימים רחוקים, נזכרה באהבתה אהבת אווזה שוטה תמימה וביישנית למורה המוסיקה שהיום הוא מוסיקאי מפורסם, העלה בשר, הופעתו נינוחה ומרושלת קימעה, ראתה אותו יושב במיסעדה ומצחק עם ידידיו סביב שולחן עמוס בכל טוב דשן ומעלה ניחוח בשרי, "אבל המנגינה, לעולם נשאתה" - אמרה חרישית וקמה. זוהר חיך לקראתה מתוך הראי הגדול והפטיר בהיפעמות מוגזמת: "אנחנו עוד ניכנס לעיר העוללים, לא רחוק היום והשער ייפתח גם לפנינו לרווחה, אל תדאגי", אינני דואגת, יש לי הרבה זמן, אבל אני מוגבל בזמן. השניים נפרדים איש לדרכו. זוהר פונה לחצר החאן, שם המתינה לו חזרה חשובה בתפקיד אלכסנדר המשוגע והשקרן. לאחר שיקולים החליט גרא להתיר לזוהר לשחק בתפקיד הראשי, שמא ייעלם שלומו חביבו או יחלה או יסתבך באחת מההרפתקאות המסוכנות והמיסטריות שלו, שלומו נחשב כטיפוס מסוכן מפוקפק ופראי, קיסמו וכישרונו להסתדר לא עמדו לו תמיד וסופו מי ישער. גונה שוטטה ברחובות השכונה העתיקה נחלאות, מנסה לעכב את שעת שובה לחדרה הקטן שבבית־הדירות הצפוף, לשכך את רעבה לחברת אנשים בחיפושי סרק אחר חברת־נעורים נושנה, שכתובתה קרובה לחדרו השכור של זוהר. לאחר שמצאה את המקום בשמחה עצבנית ומתוחה נקשה בדלת־עץ קטנה, התריסים סגרו היטב על החלונות הגדולים, היו דהויים ואכולי רקב מגשם ושמש, הם העידו על היעדר ודאי. שוב היא מוקפת בשפע זמן פנוי וריק ותחושת העזובה החלה להשתרג בקירבה כשורות נמלים קטנות וחמדניות, קטפה לעצמה כמה עלים לא־רעננים ובשרניים לשחק בהם ולמעוך אותם בקול פיצפוף נעים ופנתה במורד לעבר עמק המצלבה.

ט"ו.

אנשים עושים חזרות, מתכוננים לבחינות גורליות בקדחתנות, בכאבים בהתלהבות, מנסים להתקרב לתחושות על-אודותן הם חולמים מתהפכים על מישכם בלילות, בוערים להשיג עוד קמטוץ של ידע, של כוח כלשהו, של גדולה וייחוד, להספיק להשלים את כבואתם העצמית בעודם בחיים בעשרות דרכים אפשריות שמזמנים לידם, בכישרון רב או בינוני בכישרון דל או בחוסר כישרון. בשנת 12 לפני הספירה, השנה בה נודע מישפטם של שני בני מרים הצעירים אלכסנדר ואריסטובולוס וחייהם היו תלויים להם מנגד בגלל חשד בגידה במלך הורדוס הגדול רדוף הרוחות והשנאה, והם יצאו זכאים מידי אוגוסטוס במקום ושמו אקווילאה - צעירותם ויופיים עמדו להם הפעם ליכותם. באותה שנה עמד אלכסנדר בנו החורג של מגבן גבינות קשיש, נער כבן 21, מדי יום על אם הדרך הגדולה, היא דרך היס דרך מצרים, מצוייד בתעודת קלף מזהה שהכין עבורו בקפדנות של רמאי רב-אמן סופר מקומי כותב שטר-יחוב וחוזים, מעתיק ספרים, עליה רשם בדיו קנקנתום את שמו וגילו, כלומר שנת לידתו המסוערת של אלכסנדר, וליד שם הוריו רשם: לא ידוע - שייך לבית משפחת חשמונאי. כן כתב את צבע שערו צבע עורו ועיניו גובהו היקף בונהו ואגודלו, זרועיתיו, אורך אפו והיקף ראשו. בידו אחז מראה עגולה עשויה ברונזה מלוטשת פשוטה ללא עיטורים, אבל מהימנה לחלוטין. הוא נהג להסתכל בה ולשאול עוברים-יושבים האם מה שמשתקף במראה זהה למה שענייהם רואות כשפניו הן העומדות לשיפוט, לא היו מגחכים עליו וציתו למבוקשו שנראה טבעי בהחלט וכובש. חלקם לא הסתירו את פליאתם מדמיונו העז לבן החשמונאי הככור אלכסנדר. הוא חיכה כשעיניו קרועות לטושות לעבר השיירות שהגיעו לאורך החוף מעזה אשקלון דרך יבנה יפו והובילו עד קיסריה יצור שבצפון, עמוסות בתבואה או פירות, בבדים ובושם או באבנים יקרות. סביבו התקבצו נערים פוחזים, הם שלחו ידיהם בביזה הפחידו נערות תמות בדרךן והתהוללו בקובות ובשווקים. הוודאות שעתידו צופן לו תהילה וזוהר הפיחה בו גדלות וכוח ונתוני גופו הוסיפו לחזק את דרך הליכותיו, הליכות של שררה בקרב בני חבורתו. פעם אחת פגש בברניקי כהיכנסה לחצר של בית-יכנסת בעיכורה של עיר. רגע הביטה בפניו המוארות, עד עיניו לא העזה, ואחר הסבה ראשה בעוויה של דחיה נמרצת, גורלה נחרץ אז באותה מחווה המסגירה ידיעה: "אינך אלכסנדר. אין הוא אלכסנדר באמת איננו ולא יהיה". הנילוויים אליו עקבו אחריה עד היעלמה מעיניהם בליוויית אומנתה הזקנה שאלכסנדר היכירה והיא לא הבחינה בדבר. שניים מהם, ולצערו הקיצוניים שבחבורה, הבינו כי לא יופייה או כבודה הרם שניכר מנגדיה, דרך הילוכה ותיסרוקתה, לא הם סיבת ההתרגשות. הוא חש חבוט ומוכה מרוקן וחלול כבור נטוש. חלקיו הפנימיים נעלמו כלא היו, חסר משקל היה כולו, רק תבנית אדם דקה ושבירה כזכוכית אטומה שהידוד הקול מאיים לפרוץ בה פירצת מוות. הוא צריך ללמוד לרסן את פראיותו, לסתת את גסותו, לעדן את הליכותיו המחוספסות, להידמות לגדולה הנסיכית המפונקת והנאהבת, לא בגוף בלבד כי אם ברוחו. הוא נטש את חבורת הפוחזים ומצטרף לשיירה מעזה בואכה ירושלים דרך לוד ושפלת

יהודה. אחד מכני קבוצתו מצטרף אליו כנושא-כלים מעריץ, לא לפני שנפרד מאביו שבינתו קצרה עדיין להבין את פשר עזיבתו התמהונית בבגד קש משונה, לבדו בפנים זועפות כשנהרה נחה בהן בהביטו מזרחה. מאוחר יותר יגלה האב כי סכום הכסף שצבר לו לימים הבאים – כמה מאות דינרי זהב, נעלם עימו. בן בוגדני חסר-לב.

ט"ז.

מרוב בהילות שכח זוהר את גלגליותיו הנאות בחדרו, בהליכתו הוא מדבר בקול רם ונרגש משפטי-מפתח מן הטכסט של המחזה: 'אלכסנדר המשוגע והשקרן' – "סלח לי הנסיך הרם ונכבד אלכסנדר, שרוחי רדופה להערצה אותך וגורלי נחרץ להיות דבק כך לנצח, סילחי לי מרים החשמונאית שנפש שפלה שלי כלואה בגוף כגופו של בנך היפה והמשכיל, שנעים-הליכות ויודע ציד היה, לשונו חריפה ולבושו הדור... אברוקלס אברוקלס הוא הנוכל האשם במות בנך אלכסנדר וטלטלה נוראה וצורבת אזני, נשמתו של בנך גלולה בגופי, שם ברגעי מותו ליד כפר פלאטנה בסכסטי אני יודע אני חש אני אמשך את דמותו אני אנחם את העם האבלים, אני אגאל אותם אני נבחרתי אני דומה למשיח".

ידיו נעו לצדדים בתנועות נרגשות חדות וגליות לסירוגין, פעם בקשת מקבילה לארץ ופעם הרמה והשפלה כאילו ביקש להתעופף גבוה גבוה. "אבל זוהר ידידי, אתה מגזים" הקול נשמע לזוהר מוכר, אצבעות ארוכות רכות באחיזה תקיפה ורועדת עצרו אותו מאחוריו בכתפו הימנית במעלה הרחוב כמתוך בקע סודי בקיר האבן, הופיע לפניו שלרמו לבוש שחורים. זוהר ששקוע היה בתפקידו ונלהב לקראת החזרה הופתע. "החזרה בוטלה, בוא איתי". שתיקה. אינך מאמין לי. לא. הדיבור המתוק והחנפני הפך אטיאט למאיים ובלתי נעים. שלרמו הדגיש את סופי ההברות, לא הירפה מזרועו של זוהר ומשך אותו לכיוון אחר, מונע בעדו להתקשר בטלפון לחאן לדבר עם גרא, לשאול לברר. הוא חיבק את כתפיו בחוזקה וביקש ממנו להצטרף אליו לחדרו שבמלון "טירת בת שבע". ליבו של זוהר החל להפגין נוכחות, כלומר לפעום חזק, הוא פעם כל הזמן, אבל בתוך החדר היפה במלון, לעומת הדלת הלבנה הסגורה ולעומת שלרמו העומד ניכחו לבוש שחורים ומיטפחת צהובה כתומה לצווארו, החל לפחד, מבטו של ידידו נראה זגוגי, לא-צלול ואפילו מרושע. לפתע נשבר כילד עייף שמשותקק להירדם ואינו יכול ופרץ בבכי. בתחילה חשב זוהר שהוא מגהק.

פעם ראשונה מאז רגע היכרותם רואה זוהר את ידידו הקשוח וההדור בוכה והוא נכלם בעבורו. הטלפון צילצל בצירצור מתכתי מקפיץ וחודר, שלרמו ניתק בעווית של כעס מטרורף והשפופרת עמדה להישמט ממקומה. בעצם מעודו לא ביקר כאן והחדר דחה אותו למרות יופיו, ריח-סיגריות מוזר נדף ממקור בלתי-נראה, אחר כך יכחין בשתי מאפרות גדולות מלאות אפר ובדלים של סיגרים שמנים מציצות מתחת למיטה. הקירות ברובם חלקים היו ומדכאים בצבע האפור-ירוק שמשוח עליהם ובהזדמנות אחרת יכלו לשובב את העין לצד הווילאות הארגמניים והארוכים, חוץ מתמונה אחת מתוך לוח-שנה איטלקי ישן והיא דמותו המרהיבה של דוד העירום – פסלו של מיכלאנג'לו. בגדים מגוללים

על הכורסא, על המיטה ועל השטיח השעיר בצבע קרם. המיטה לא עשויה, ספר-לימוד גדל-מידות של ארכיטקטורה, מעליו כמה ספרי פילוסופיה, קירקגור אפלטון סארטר, ספרי שירה ומחזות נחו בתפוזרת על השולחן. זוהר מתבונן בארשת סקרנות נרגשת, אבל לא מעז להתקרב ולזוז ממקומו כדי לזהות פרט זה או אחר. נטוע וקפוא, הוא מבקש לשבת על כורסא, ולאחר זמן-מה לפתוח חלון. שלומו צועק לעומתו, שלא יסתכל לשם. לאן? מקדיר זוהר את פניו, אבל עיניו כבר פנו לחדור לתוך פחדנייר גדול ומזרקים ריקים ביצבצו משם כזנבות של עכברים לבנים מתים. לאחר שתיקה חונקת החל קצב השתלשלות-הדברים ביניהם לדהור בדרך אפלה ומרתקת. מזוע ורועד החל שלומו להתוודות בפניו על אהבתו וקנאתו, אין ברצונו שזוהר ישחק בתפקיד הראשי, אין ברצונו שיהיה חבר של בחורה כלשהי, אפילו לא של גונה, והיא אינה נחשבת בעיניו כריבה. הוא רוצה לפתוח דף חדש, דבריו היו כה שדופים ורגשנים בניסוחם, זרים לחלוטין לאופיו ולסיגנונו של ידיד משכבר, זוהר לוטש עיניים מפורדות כשל שפן לכוד בטבעת-החנק של נחש מפותל ויפהפה. והשעות חלפו בריקוד עיוועים מטורף. "אבל מדוע לא, אתה הבאת אותי לגרא ועכשיו אתה מקנא". "ללא ללא", התעקש שלומו, "למענך ולטובתך בלבד". "אני לא מבין, זה תפקיד נהדר אני כבר לגמרי בתוכו. ברחוב אמרתי, שים לב לא ציטטתי, אמרתי את הווידיוי של אלכסנדר בשדה ליד האבן והעץ לפני שה..." שלומו סוכר את פיו, אני מבקש, אני דורש שתשתוק. שב שב! הרעים עליו כעל זאטוט שסרח וזוהר הקשיב. קללה, אל תצחק לי, אני לא צוחק. קללה רודפת את כל ההצגה ואת כל מי שמשחק בתפקיד אלכסנדר, להשתגע כמוהו, הייתי כבר השלישי... אני אהיה הרביעי, לא תהיה. ימיי ספורים זוהר משום סיבה הנראית לעין מאז נגעתי בדמותו של אלכסנדר הבדאי, כלומר ניסיתי. לא היית רציני והוא מתנקם כך, הנסיך. הצטחק זוהר. ומה עם קודמיי. גם הם לא היו רציניים? הם מתו, פשוט מתו ואחד ארשפו בבית-משוגעים. ושניים נרצחו? זוהר חש איך סיגנון דיבורו נעשה בוטה ועצור פחות, רוח קונדסית ורעננה מפיחה בו רוממות כמי שבטוח בדרכו הנכונה היחידה. וגרא? האם גרא יודע? למה היצעתם לי את התפקיד? זוהר מסיט את עיניו מעיני הדומעות בחמלה עצמית של שלומו ומשהה את מבטן רגע על הפרחים האכסוטיים הלא-מוכרים שבכד, גביעיהם הצהובים וכתומים גדולים מאוד, גדולים מדי והם רכונים בכבדות למטה כאילו מסתירים במעמקיהם סוד. בינו לבין עצמו חולפת תמיהה כברק איך רוחו של אלכסנדר הראשון והיחיד מתגלגלת לה מעבר לשיכבות העפר, מבין העצמות הקבורות לצד אחיו אריסטובולוס לבית חשמונאי, דוהרת במרחקים כמכשפה על מטאטא. דימה אותה עטויה גלימת מלכות נוטפת דם וצעקות המון בוכה מלוחות אותה במסעותיה עד אליו, שקוע בהזיות מגוחכות זוהר שב להביט בידידו שלומו, הלה היה מחכך חיכוכים אחרונים ונחשלים באצבעותיו הארוכות במיפשעתו ומזרק מרוקן שפוך למרגלותיו גונח ונאנק ועיניו עצומות. הוא, שרצה לשאול משהו והשאלה שכבר התנסחה במילים וביקשה להצטלצל בגלי קולות אל אוויר החדר נשארה עצורה וגולמית, למראה הזה לא ציפה שום מערך מושגי קודם, במוחו באישיותו לא יכול היה לשאת להקביל ולהטמיע מהירות כה גבוהה של חילופי

פנים בדמות אחת מוכרת וחביבה, שלומו אחר היה שרוע לפניו על המיטה. הוא זינק לעבר הדלת, היא היתה נעולה. חיפוש קדחתני בחדר נכשל. הוא עט על שלומו לא לפני שכבש את רתיעתו ובלעה. מכיס מיכנסיו המותרים למחצה שלף את המפתח ונמלט מן החדר. השאלה אותה רצה לשאול כבר פרצה עימו החוצה. מה היה סופו של אלכסנדר השקרן? הוא הראשון שניסה לזייף ולחקות את האמיתי, גם הוא שייך לנו, שייך להם לשחקנים. הוא ממשיך לרוץ לברוח. בהגיעו, לאחר סיבובים מיותרים של בהלה ופיזור נפש, לחצר החאן כבר לא נמצא איש מצוות השחקנים. דלתות האולם נעולות, החצר שוממת ועזובה כאילו מעולם לא הוכנה ויועדה להצגות ולהתקהלות של הגיגות תיאטרון מוסיקה ושירה, חזרה להיות חאן, פונדק דרכים בית מרחץ תורכי עתיק שמעלה אזוב חזויות ועשבים שוטים ופרחים קוצניים מטפסים מבין אבני קירותיה. כמו עיניו של ארכיאולוג חודרות ומפשיטות את הנוף השיגרת, מקלפות אותו ממחלצותיו הדקות מהשלטים, מהמלט והטיח מהעץ המעובד מהדלתות והשמשות הקבועות בקירות, צוללות מתחת לאדמה חותרות מתחת לכל הכיסאות והאריחים, נשאר רק עץ גדול ומכובד רכון על צל עצמו בשעת צוהריים מאוחרת לזהטת בחום עז ויבש.

יומיים לאחר אותה פגישה אומללה, זוהר סגור בחדרו משנן את תפקידו בעיקשות ובלהט רב מהרגיל, גולש בגלגיליותיו ברחוב שליד חדרו, ילדי השכנים ישובים על הגדר מביטים בו בהשתאות ומגעגעים קולות שמחה על עוויותיו המצחיקות, מתפרסמת מודעה קטנה בעיתון על מותו בניסיונות לא־ברורות של בחור צעיר כבן 26 בחדרו שבמלון, חשד לרצח או מוות מכמות־סם מופרזת שנמצא בחלקו ארוז היטב בתוך פרחי־פלאסטיק ענקיים מרהיבים. במכתב על השולחן בחדרו מציין הנידון את ערירותו, היעדר שם משפחה – משפחה אינה קיימת, ואת כל רכושו מוריש הנידון לבחור בשם זוהר וכתובתו הזמנית רשומה בשוליים: רח' לוד 10.

שני עובדים זוטרים מבית־המלון "טירת בת שבע" פרצו בצחוק למראהו של זוהר כפתח חדרו, ראשו עטור בזר עשוי מכעכים עגולים קטנים שזורים, זקנקן תיש קטן ואדמדם מליפה, צבועה נמשים לרוב, ושטיח גס ומפוספס משמש מעטה עליון ויחיד לעירומו הבהיר והדשן. שוקי המגולחות הצטיירו כגרביים לבנות ושקופות מתחת לכרכיים שעירות ומבט עיניו בוער. הוא התנצל מייד על הופעתו והסביר בקצרה את פשרה – הכנות להצגה בחאן. העובדים נרגעו ונכנסו לחדר. לאחר דקות ספורות יצאו משם בהולים.

י"ז.

בשנת 8 לפנה"ס בסופו של יום קיץ כמעט כמו אותו יום לפני שנים, בו הופיע בחצרם הנער המיסטורי מן הים שהיא טעתה לחשבו כידידה רם־המעלה אלכסנדר, ישבה בריניקי מול הים הוזה באביה ובאחיה, ניכספת למסעותיהם בערי העולם ובים, מהרהרת בפניו של הנער ובגופו בפעם האחרונה שבה ראתה אותו ברחוב לעת ערב בעיבורה של עיר, ראתה סירה שחורה מתקרבת לחופה – שעת ערביים והשמש מסנוורת בזוהרה את הים ואת עיניה, הסירה עוגנת וממנה

צילום: דורית אבנר

עולים שני מטות כהים. אחד גבוה השני קצר ממנו והם הולכים ומתקרבים אליה כמו בריחוף מצחיק, לא נראו כיצורי אדם, אולי עופותיים משונים אולי מלאכים. היקיפורה לפתע וחשפו את מעטם השחור, לפניו ניצבו שני בריונים שלופי חרב. היא קמה בצעקה להימלט מהמקום והם תפשוה בשערה הארוך. כוליאיר של בד מעשה מחשבת שזור בחוטי זהב וכסף צנח ממיצחה ונפל ארצה לרגליהם. כבת 18 היתה ברניקי. הפקודה להרגה הופקדה בידי שניים מחבורתו של אלכסנדר - להרגה חודש ימים מיום צאתו ועזיבתו לעולמים את עיר נעוריו, עיר-החוף השוקקת בה גדל ובה התגלתה אליו האמת על דבר זהותו לנסיך אלכסנדר בידי שליח בדמות נערה ילדה ברניקי בת נריהו.

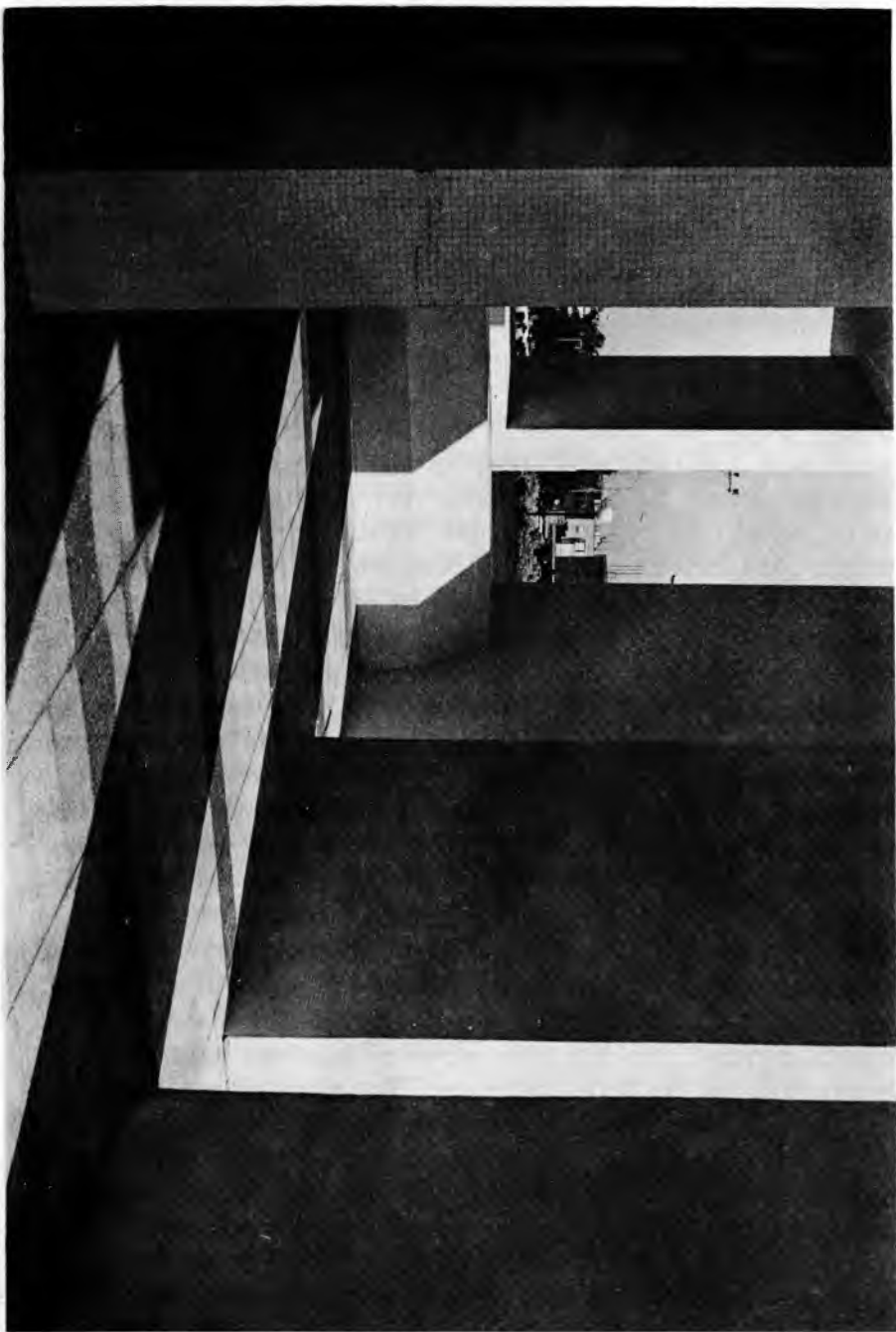
פחדה נכבד בתוכה. מצחה, עיניה עטו ארשת רצינות מיתגרה בוחנת. סקרנות כמו לנוכח משהו דומם ומרוחק. הם הפכו בלתי מושגים ערטילאיים בעיניה. מרותקת לאצבעותיהם חשה כחמדה שבה אחוזו בידי שניהם התכשיט היקר שלה כאילו רבו עליו. סלידתה נהפכה באותם רגעים של ציפייה אידיבור מאיים - לחשק. לאחר שאנסוה קמו ללכת מבלי להרגה, גם לאחר שאנסוה לא חשו סיפוק, רק העובדה שלא הקפידו למלא את פקודתו החד-משמעית של אלכסנדר מילאה אותם בתחושת ספק נקמה ספק אשמה. זכר חולשת-הדעת לנוכח האשה היפה. הם לא רצו להרגה ורק את הכוליאיר היקר והנחמד לקחו ממנה ואמרו כי הוא בשביל אלכסנדר לעדות שעשו מה שנצטוו לעשות לה, "אבל הוא לא אלכסנדר" לועגת לחשה לעומתם בהתרחקם, מבלי שהבינו למה מכוונים דבריה או שהתעלמו מחמת בהילותם לברוח מהמקום. היא רצה מהמקום כושלת, ורוח אחרת נכנסה בה. בן-רגע שבו כוחותיה, במרץ פראי רעבתני, מתחמקת מעיני אומנתה הקשישה המנמנמת בחדרה, פושטת את כל שמלותיה הבתוליות ובגדי עלומיה, קורעת לגזרים ועורמת לערימה. בסכין היא גוזזת את שערה השחור הארוך והיפה, עוטפת עצמה בגלימה אחת, לוקחת את בגדו של אלכסנדר, אותו שמרה מקופל ימים רבים ובלא דמעה נפרדת לנצח מביתה. היא נמלטת בדוגית הקטנה שלה בעד הניקבה בעד החצר שבירכתי ביתם וביצאה אל הים קראה קריאה גדולה - זעקת חיה בלילה.

י"ח. סופו של אלכסנדר.

מותו של שלומו הותיר את זוהר שבור ומדוכא, כאמור יצאו שני פקידים בית-המלון מבוהלים מחדרו לאחר בשורתם. הרוממות המשיחית של גיבור תפקידו 'אלכסנדר' במערכה האחרונה ורגעים אחרי כן, בריחה ומנוסה כשההמון המעריץ רודף אחריו לתפשו ולקרעו לגזרים משנתגלתה תרמיתו - איך נתגלתה תרמיתו - מפי אשת-האוב היפה והמיסתורית המגיחה מן ההמון, נהפכת אט-אט לרגש מגושם כבד ונוקשה, מצב נפש בלתי-ניתן יותר להשגה כמו כדור-כסף קסום שריחף בגובה נוקב לכברה בגיצי רשף של ילדים חמרניים וקנאים וצונח אט-אט ממרומיו. לא באותו רגע ולא איפעם, גרא מחכה לו, השחקנים ממתינים לו, שמו מופיע במודעות. קרב היום הגדול של הצגת הבכורה והחזרה הגדולה שלפניה. הפליאה וההערכה שהעתירו עליו ידידים מכרים וקרובים. איחולי ציפיה לתהילה הכבידו על מיסכנותו ואשמתו עוד יותר. מצבו דמה לספורטאי אלוף ספוג יין שרגליו וידי מפרכסות מאב שיכרון שעות ספורות לפני תחרות גורלית.

משתרך על גלגליותיו מגיע זוהר לחצר החאן, הוא החליט להבליג. תילכושתו המצחיקה מחפה משהו על אישוני עיניו נעדרים מבט, שנעו וריצדו תכופות. ביכיו כבוש וקולו רועד במשפט הפתיחה של המערכה האחרונה: "בני-עמי היקרים, שלכם אני, שלי אתם לחיי נצח לחיי שלום ושלטון איך-קץ לבית חשמונאים, יחי יחי יחי!" ומפל של כסף וזהב מצטלצל. אבל השחקנים וגרא ידעו. הם החליטו לדחות את אבלם לאחר ההצגה. מותו של שלומו ידידם נראה היה כצפוי. משהו מרושע נמצא בקולו העינייני והקצר של גרא במתן הוראותיו האחרונות. הוא סירב לדבר על ריגשות הצער והשאיפה, האשמה והמיסתורין האופפים את הדמות במחזה ואת גורל בבואותיו של אלכסנדר - השחקנים שנפלו ככלי-שחמט חלולים בזה אחר זה. הוא ממשך: שצריך להאמין בחומר. שהוא רוצה התרחשות חיה ולא היסטוריה מבויתת. שאנחנו בחג שבועות בתוך ירושלים החוגגת ואנשים מכל קצות הארץ יעלו אליה לרגל ובמבואותיה הצרים יינשא לו אלכסנדר על מרכבתו והמונים מריעים לו וכסף רב נזרק לעברו ואגב כך מעיר שהסקיטים המוזהבים של זוהר מוכנים כבר, והזמן הוא כמה שנים אחרי מותם של שני בני מרים: אלכסנדר ואריסטובולוס. תחנוניהם יופיים וייחוסם לא הועילו הפעם, סוף מלוכת הורדוס, כשנה לאחר מותו והארץ תוססת, אי-סדר שולט בכל מבוכה קשה שנאה וחרדה, איש הישר בעיניו עושה האימפריה הרומית בשיאה אוגוסטוס זקן, געגועים עזים לימי שפע וביטחון, תקופת בית-חשמונאים שייכת לעבר, בלב רבים מתעוררים כיסופים לחוש עוד פעם את ידה המושלת בביטחה של מלכות כמו אם גדולה ורשעה שמגינה על אהוביה בציפורניים, ואלכסנדרוס שלנו משפץ את עצמו כחתן.

זוהר רוטן. הוא עומד לבוש גלימת צמר גסה, ראשו עטור בכעכים קטנים, פניו מפורכסות כאלו של מוקיון והוא גולש אנה ואנה כדוגרת שאיבדה את קן ביציה - חסר תנופה, חסר מיומנות, תמונת המירדף מפחידה אותו - עליו לנוס אחרי נאום קטן מעל בימה, מאושר וקורן ביופיו לקולות הערצתם של בני עמו, מרופד כדינרים של כסף וזהב לרוב, הכול צריך להתמוטט לפתע כשאשה רעולת

צילום: דרור דבר

פנים עוטיה בשחורים מכף רגל ועד ראש, משליכה לעברו בגד וזועקת אל ההמון בקול חזק כשד: "אל תאמינו לדבריו, שקר שקר! אלכסנדר מת בסבסטי אלכסנדר מת עם אחיו" והיא פורצת בככי כורעת על ברכיה. כמה מפחיד רגע זה את זוהר, היא צריכה להרוג אותו בחרב קטנה, חושפת לפניו את פניה ושמה ברניקי, הנערה הנאנסת שהוא ציווה להרגה, שסעדה אותו בביתה לפני שנים. אלכסנדר נדהם, זועם ושוב נדהם עד שהוא נשלט כל-כולו תוכו כברו ברגש הפחד ועיניו יוצאות מחוריהן שטות בלובן מת. כל ביטחוני והדרו נושרים מעליו באחת, הוא נמלא חמלה עצמית בעמדו לידה ולשונו דבקה. התפקיד ברניקי משוחק עליידי בחורה צעירה ונאה שמחופשת לאשה כבת 20 שריגשי הנקמה והשנאה בעיקבות ההשפלה והנדודים בשיירות הדרכים הבגירו את חזותה והיא נראית כבת 40: עליה לשלוף אקדח בראונינג קטן מבין קפלי פתיגיל (שמלה שופעת בד) כהה והדור, שערה גזוז קוצני ופרוע, ולירות בזוהר. בדומה לסיפור על-אודות הגנראל הצרפתי היפה בולנז'א נמלט גיבורנו משטח הזירה בדיוק ברגעי השיא והציפיה. המוות או האמת דולקים בעיקבותיו בדמות אשה וחרב, אשה ואקדח, מוסיף גרא בחיוך, היא לא פוגעת בליבו, פצוע וזב דם הוא נמלט ואנשים רצים אחריו לתפשו. - סוף - חושך.

י"ט.

יום לאחר הצגת הבכורה, מנת-האבל של קבוצת השחקנים כפולה. נוסף לאבלם על שלומו שמת כנסיכות משונות, מצבו של ידיהם זוהר מעורר דאגה עם ריגשי גיחוך. שחקנים שסיימו את תפקידם ישבו בין שורות הקהל וראו כיצד פניו של זוהר הולכות ומשתנות לארשת של פחד אמיתי כשלוע האקדח מכוון אליו בידיה של גילה השחקנית, שניצבה לימינו והקהל באולם נהפך לו להמון-העם הצובא על מבואות ירושלים ומבקש את מלוכתו או את נפשו והוא משתק, ולפתע נמלט מרחבת הבימה, גולש במהירות על גלגליותיו המוזהבות והקהל, נסחף אחרי ביצועו, פרץ במחיאיות-כפיים נלהבות. זוהר כבר הרחיק משם ו"הצילו, הצילו, רוצים להרוג גם אותי" יצא מפיו בצווחה מושלמת. "הבחור נכנס לתוך תפקידו הראשון והאחרון", גרא נבוך מאוד. הוא כבר חש לחפש בחור ומוכן להתפשר אפילו על בחורה, כל מי שיוכל למלא את תפקיד השחקן הראשי בהצגות הבאות, שכל כרטיסיהן כמעט אזלו. בעיתונים משבחים את הצגת החובבים: "את הבימוי האנכרוניסטי המשעשע ובמיוחד את מישחקו הכן והמרטיט של זוהר בתפקיד של מלך מדומה, גואל ופודה - אלכסנדרוס הבדאי היוצא מדעתו".

שב על גלגליותיו החל זוהר פושט את תילבושתו פריט אחר פריט. עטרת-הכעכים נפלה בעודו בחצר התיאטרון, גלימת הצמר - כשהיה כבר ברחוב והכוליאר של ברניקי נפל ממצחו הרחק ממנו. הוא עצם את עיניו וזיעה קרה כיסתה את מיצחו, גביני עיניו רגירו למראה האנשים ברחוב. זרקורי המכוניות והרמזורים, רעש עצום הלם ברקותיו כמו מאות תופים צועדים בתהלוכה מצטופפים ומתקרבים אליו לתפשו. כך גלש על כבישים ומידרכות, ניצל בנס מתאונה קטלנית, אומר דברי תפילה והודיה כבושים על שניצל ממוות בטוח,

מידי רוצחים מסוכנים וצבועים, מצטלב מדי פעם ויסוב ראשו לאחור לראות מי רודף אחריו: ועד לרגע התפכחותו בבית החולים, כשפניה של גונה סקרנית מאוד צפות מעליו למראשותיו, לא זכר ולא ידע מה אירע איתו. משהתעורר לאחר פירכוס עווית, כאילו מתייסר בתהליך יקיצה ארוך, בדק את גופו בשתי ידיו ושמח להיווכח שהוא חי ושלם.

גונה דיברה אליו והוא כמעבר לשימשה אטומה מביט בשפתיה הנעות: "תבוא לגור איתי, בדירה שלנו מתפנה חדר ואולי אפילו שניים, דיק והילה עוזבים. כשתצא תבוא לגור איתי". זו הצעה או בקשה או קביעה? כשיצא זוהר מבית החולים חבול בנפשו, ניגש לראשונה מאז מות ידידו לחדרו שבמלון "טירת בת שבע". הוא מציג את עצמו ודורש מפקיד תורני לקבל את עיזבונו של שלומו בהתאם לכתוב בצוואתו. התשובה היתה קצרה ומדהימה: העיזבון כבר נמסר ואין ברצונם לשמוע עוד על אודות "החלאה הזו". למי למי? דבק זוהר בפקיד שהסב את גבו אליו, הוא מצליח בקושי להציל מפיה של פקידת קבלה או חדרנית תשובה מגומגמת וקטועה, קרובה מאוד לתיאורו של גרא - גבר כסוף-שיער גבוה רזה ויפה, עיניים אפורות, קול לא-זכור, בלי מיכטא, עכשיו כבר ברור כמעט הכול, הוא ממהר לקומה השלישית אל חדרו הפינתי של שלומו, מידפק. הדלת נפתחת ומולו עומדת אשה צעירה ולידה גבר, תינוק מייבב בזרועותיו. הוא התנצל, נכנס מעיף מבט, מחפש את התמונה של פסל דוד מלוח-השנה האיטלקי, גם היא הוסרה ורק מסמר קטן בולט במקומה. הזוג היה אדיב ונחמד. זוהר התנצל שוב ועזב את המלון. חרף הבחילה שתוקפת אותו הוא מאלץ את עצמו לאכול כמצוות הרופא הטיפולי שלו ומצב רוחו משתפר ככל שמעיניו שקועים במעדנים הלבנים והססגוניים המונחים על שולחנו במיסעדה, מיני סאלאטים ודגים, מרק, גלידות וקצפת בקפה ועוגת פירות. למראה שניים מן השחקנים ההולכים לקראתו הוא מסתיר את פניו בגיליון התפריט הגדול והמאוייר בוורוד, אבל הם כלל לא שעו אליו והמשיכו בדרכם במורד המידרחוב השוקק מטיילים, קונים ושאר יושבי בתיקפה, בשעת אחרי-צוהריים קיצית קרירה ונעימה.

כ.

יושבת גונה בחדרה. היא מסתכלת ומבטה פונה החוצה. הדלת פתוחה לרווחה ואחר קמה ממקומה ונעה בתוך הדירה הריקה למחצה, בחדרה של הילה ובחדרו של דיק, דיק נרשם לשיבה והילה, לאחר שאספה את שמלותיה וספריה בתוך תיבת-עץ ובעוד שני סבלים מוכנים לקחתה לשדה-התעופה, עמדה ונפרדה ממנה ומחברה חמיד, זוהרת ונקיה בחליפת ג'ינס, מיטפת צהובה לראשה, כאשר חשובה ומפורסמת. היא שבה לבית הוריה בקליפורניה ושם תלמד אולי לשחק יותר טוב, בלי דמעה נפרדה מחמיד, רק באותו אופן חושני שופע אהדה חמדנית נשקה לו והלכה. חמיד נשאר עוד רגע מיותם בדירה, מציית לרצונה שלא ללוותה לשדה-התעופה ואחר הסתלק, זעוף ומחייך. דיק רכון על מיוודתו, מתקשה לסגרה. אחר כך התיישב עליה. אבל מישקלו הדל לא הועיל והוא נאלץ לצאת כשהמיוודה חבוקה ומהודקת בידו הארוכה אל מותניו

ומרחוק נראה היה לגונה צידו האחד כיהודי ישן ומצידו השני - כמו טרובאדור נודד עם גיטארה. מאז אישפוזו של זוהר נאלם גם קולו של יגאל, "כי יגאל הוא זוהר", בהבעת־כזו היא אומרת לעצמה מסקנה אפשרית. בדממת החדרים העזובים היא מעלה הידהודים אחרונים, משפטי מריבה במיטבה, בוטים למדי, שעוד העצימו את כאבו ואת הקרע ביניהם עד לנטושה, נער מבויש ודומע עם עיני שפן ורודות מבית אבא ואמא לעומת בחורה כהילה, "האם זה לא מספיק שאני מטפחת את עצמי?" דיק: אינך פוחדת? לא אני לא פוחדת, אני רק פוחדת מהכיעור והזיקנה, איש לא יביט בי אפילו, לא אלוהים שלך. גם שלך, אם תרצי. לא לא, בכלל, צומות, אתה מנסה, אתה צם על חורבן שכבר לא קיים, תשעה באב. אני מעדיפה לצום מראש, צום מונע לחורבן הבא שיגיע ואפשר אולי לעצרו, כמו הצום של דוד. אתה רואה, אני מכירה את התנ"ך. אתה דיק נכנס לחיים חדשים, זהירים מדי ואין שם מקום לבחורות כמוני. לגונה - יש אולי מקום, אבל לזי לא לא לא. בקול מצטער ונעלב, אני לא מוגדרת. דיק: אבל את טועה. החורבן קיים ועלינו לצום כי הוא עלול להתחדש בכל נוראותו ובכל רגע, תמיד. וכאן מצלצל הטלפון וגונה קפצה לקראתו. יגאל? שאלה, זוהר מדבר. שלום, הביעה תמיהה. מתי יצאת? אתה אוכל משהו? כן, אני סועד במיסעדה, בואי הצטרפי אליי ואחר כך נלך לעיר־העוללים. כן אני מוכנה, אני מוכנה, אבל איך נגיע לשם. כספי, כספי לא יספיק. בואי את, רק הצטיידי הצטיידי היטב. במה? במה? זוהר מתקשה לשמוע ברעש פיטפוט וויכוח, מכוניות חולפות ביעף וצילצולים חריקות כיסאות ושולחנות. הוא מוסר במהירות את שם המיסעדה וכתובתה, משהו שמעווה פניו לידו מזה רבע שעה מאיץ בו לסיים את שיחתו בשחצנות יתירה. זוהר מחזיר לו עוויה משלו והלה שולף אגרוף. כשהתיגרה בעיצומה, גונה מגיעה ועל סף בית־הקפה היא ניצבת ופורצת בצחוק רם ומוזר לעומתם. שני המתקוטטים מתרחקים לרגע זה מזה ומביטים בה. לרגע נבהלה גונה כמה דמה אותו איש לשלומו. היא מבחינה בטעותה ובכל זאת, אולי כן, זוהר ניפנה לשכת אל שולחנו, עושה תנועות איתות ביד וגונה ניגשת אל הברנש ושאלה לשמו, "אלכסנדר" השיב בקיצור, מוכן להיכרות. היא מפנה את גבה במהירות ומתיישבת ליד זוהר, שואלת במבוכה אם הוא מכיר בחור בשם אלכסנדר, וזוהר פונה בחדות אל יריבו, תמיה - האם עוד אלכסנדר מסתובב בעיר.